הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

דער

שפאלער זיידע

דאָ שטעהט בעשריבען די וואונדערליכע מעשה פון
די

צוויי מענדעלעך

מיט

צעהן טויזענד רענדלעך:

זיי זענען זיך געווען שטארקע ידידים. צום סוף האט איינער דעם צווייטען געמסר'ט וועגען צעהן טויזענד רענדלעך. און דורך דעם שפאלער צדיק איז ער ארוים ריין פון משפט.

איבערגעזעצט פון בעריהמטען ספר וואס דער טארלער רבי פון לאדז האט ארוים גיגעבען מיט דעם נאמען

תפארת מהרא"ל

בהוצאת בית מסחר הספרים
של ר' יוסף בן ר' אברהם פשעמיראווער
לאדז, נאוואמיעסקא 18.

H. 2954

דאָס איז די בערימטע און זעהר אינטערעסאַנטע מעשה, וואָס דער שפּאָלער זיידע האָט בעוויזען ביי די צוויי מענדילעך, וואָס זענען געווען באַהעלפערס אין דער שפּאָלער תלמוד תורה, און זענען זיך געווען שטאַרקע גוטע פריינד. צום סוף האָט איינער דעם צווייטען ג׳מסר׳ט צוליב געלד זאַכען.

ווען דער שפּאָלער זיידע האָט זיך באַזעצט אין שפּאָלי, איז די שטאָדט שפּאָלי געווען זעהר נידריג אין יודישקייט. די בעלי בתים זענען געווען זעהר פאַרגרעבט. און עס איז ביי זיי געווען אַלעס הפקר און פריי. דאַן איז געווען דער ערשטער תיקון פון שפּאָלער זיידען צו גרינדען אין שטאָדט אַ תלמוד תורה, אַז דאָס נייע דור זאָל חאָטש נישט זיין אַזוי פאַרגרעבט מען האָט צו דעם אַראָבגעבראַכט מלמדים פון אַנדערע שטעדט, נור עס האָט נאָך געפעלט צוויי בחורים, זאָלען קאָנען זיין באַהעלפערס ביי די מלמדים. אין יענע צייט איז אין רומעניא געווען גרויסע מלחמות, איבער וועלכען די יודען זענען דאָרט געוואָרען זעהר פאַראָרעמט און פיעל גאַנצע קהילות האָבען געמוזט פון דאָרט עמיגרירען אין אַנדערע לענדער אַריין. אין שטאָדט יאַססי איז דאַן געווען צוויי קלוגע בחורים פון איין משפחה, זיי זענען געווען גישוועסטערן=קינדער, און ביידע האָבען געהאַט גלייכע נאָהמען. זייער נאָמען איז געווען „מענדיל״. די צוויי בחורים זענען געווען תמיד חברים און האָבען זיך זעהר שטאַרק ליעב געהאַט. ווען די צייט איז געוואָרען אַזוי שלעכט, האָט איינער צום צווייטען געזאָגט, וואָס וועט זיין אונזער תכלית, וואָס וועלען מיר דאָ אויסזיצען אין צרות און ליידען, מיר וועלען פּריווען עמיגרירען נאָך רוסלאַנד, און דאָרט וועלען מיר געבער קאָנען זיך צו עפּעס דערשלאָגען. זיי האָבען זיך גיגעבען תקיעת כף איינער דעם צווייטען, אַז איינער דעם אַנדערען זאָל נישט פערלאָזען, נאָר אַדרבא איינער דעם אַנדערען זאָל זיין בייהילפיג, ביז זיי וועלען קומען צו עפּעס אַ תכלית. זיי זענען אַריבער די רוסישע גרענעץ און האָבען אָנגעהויבען צו וואַנדערען אין רוסלאַנד ביז זיי זענען געקומען אין שטעדטעל שפּאָלי. דאָרט האָבען זיי זיך דערוויסט אַז מען דאַרף אין תלמוד תורה צוויי באַהעלפערס, זענען זיי געגאַנגען צום שפּאָלער צדיק און האָבען זיך געמאָלדען אַז זיי וועלען זיך פערדינגען פאַר באַהעלפערס, זיי זענען געפעלען געוואָרען און מען האָט זיי צו גענומען. דער שפּאָלער צדיק דעסט גלייכען אַלע בעלי בתים מיט די מלמדים זענען געווען פון זיי צופרידען, בעוויל זיי האָבען ערליך און געטריי געאַרבייט אין מלומדות. און בעוויל זיי ביידע האָבען געהאַט איין נאָמען, און זענען געווען איין געוויקס, האָט מען געמוזט יעדען פון זיי אָנרופען מיט אַ ביינאָמען. אַלזאָ האָט מען דעם עלטערען גערופען „מענדיל=א״. און דעם יונגערען האָט מען גערופען „מענדיל=ב״.

די צוויי מענדילעך זענען אויפגעוואַקסען גרויס אין שפּאָלי. דריי

יאהד

יאָהר זענֶען זיי דאָרט גֶעוועֶן בּאַהעֶלפֶערס, עֶס האָט זיי גאָר נִישט גֶעפֶעהלט. אַ בִּיסעֶל געֶלד האָבֶּען זיי אָנגֶעזאַמעֶלט. אָבּעֶר ווֶען זיי זעֶנעֶן אַלט גֶעוואָרֶען צו אַכטצֶעהן יאָהר, האָט שוֹין דעֶר שפּאָלעֶר זיידעֶ נִישט גֶעוואָלט ווייטעֶר האַלטעֶן זיי, גאָר עֶר האָט זיי גֶעהייסעֶן חתונה האָבּעֶן, אַזוֹי ווִי עֶס שטעֶהט „בן שמונה עשרה לחופה". און בּעֶוועֶל זיי האָבּעֶן נִישט גֶעוואָלט קיין שידוכים טוהן פון דעֶם קליינעֶם שטעֶדטִיל שפּאָלִי, האָבּעֶן זיי צוּרִיק גֶעצוֹיגֶען אַ היים קיין יאַססִי, ווִי זייערעֶ עֶלטעֶרעֶן האָבּעֶן גֶעוואָהנט. דעֶר שפּאָלעֶר צדיק האָט זיי אָבּגֶעזעֶגענט און האָט זיי גִיבּעֶנשט, און זיי זעֶנעֶן אַוועֶק גֶעפֶאָהרעֶן קיין יאַססִי. חאָטש רומעֶניא האָט זיך נאָך דאַמאָלס גֶערעֶכעֶנט פאַר מלחמה צושטאַנד, פֿון דעֶסטוועֶגעֶן איז שוֹין גֶעוועֶן אַבִּיסעֶל שטִיל אִין לאַנד, פֿון איין מלחמה צו דעֶר צווייטעֶ האָט לאַנג געֶדויעֶרט. אַלזאָ האָבּעֶן זיך אָנגֶעפּאַסט די צוויי מעֶנדעֶלעֶך, זאָלעֶן פעֶרבּלייבּעֶן אין יאַססִי, אַבִּיסעֶל געֶלד האָבּעֶן זיי שוֹין פֶערמאָגט, אויך זעֶנעֶן זיי גֶעוועֶן גוּט גֶעניט ווִי אַזוֹי אַ חדר צו פִיהרעֶן, האָבּעֶן זיי זיך מיישב גֶעוועֶן אַז דאָס גלייכסטעֶ איז פאַר זיי, זאָלעֶן זיך דינגעֶן בּשותפות אַ חדר. זיי האָבּעֶן מאַכִי בּאַלד גֶעדִינגעֶן אַ שעֶהן חדר בּשותפות און זעֶנעֶן גֶעוועֶן בּיידי צוויי גוּטעֶ מלמדים. דאָס חדר האָבּעֶן זיי גֶעפִיהרט אִין בּעֶסטעֶן אָרדעֶנונג, אַלזאָ האָט זיי קיין תלמודים נִישט גֶעפֶעהלט, און זיי האָבּעֶן גֶעהאַט פרנסה בּריות. עֶס האָט נִישט לאַנג געֶדויעֶרט, און די צוויי מעֶנדעֶליך האָבּעֶן גֶעטוהן גוּטעֶ שידוכים. זיי האָבּעֶן גֶענוּמעֶן צוויי שוועֶסטעֶרן פאַר ווייבּעֶר, זעֶנעֶן זיי שוֹין גֶעוואָרֶען שוואָגעֶרס אויך. נאָהך דעֶר חתונה האָבּעֶן זיי זיך ווייטעֶר גֶעהאַלטעֶן אין שטאַרק נוּטפריינדשאַפט, דאָס חדר האָבּעֶן זיי ווייטעֶר גֶעהאַלטעֶן בּשותפות. און האָבּעֶן עֶס אַלעֶ מאָהל פאַרגרעֶסעֶרט, האָבּעֶן זיי גֶעהאַט פרנסה בּריות.

נִישט ווייט פֿון דעֶם הויז ווִי די בּיידעֶ מעֶנדעֶליך האָבּעֶן דאָרט גֶעוואָהנט מִיט זייעֶר חדר, איז גֶעשטאַנעֶן אַ אַלטעֶר פּאַלאַץ, פֶערצייטעֶנס איז עֶס גֶעוועֶן אַ קיין פּעֶסטוּנג, ווִי עֶס האָט דאָרט אַ מאָהל גֶעוואָהנט אַ מלך. נאָר דאָרך די מלחמות איז דאָס פּעֶסטוּנג חרוב גֶעוואָרֶען, און עֶס איז גֶעוואָרֶען אַ פּוּסטקעֶ. און דאָ אַז עֶס האָט זיך ווייטעֶר גֶעמאַכט די שוועֶדִישעֶ מלחמות, איז אָנגֶעקוּמעֶן קיין יאַססי אַ שוועֶדִישעֶר גֶענעֶראַל מִיט אַ קאָרפּוּס זעֶלנעֶר, וועֶלכעֶ זעֶנעֶן דאָרט לאַנג גֶעשטאַנעֶן, און אַזוֹי ווִי זיי האָבּעֶן נִישט גֶעהאַט אויפ'ן ווינטעֶר קיין דירות, האָבּעֶן זיי צוּרעֶכט גֶעמאַכט אַ האַלבּ פּעֶסטוּנג און האָבּעֶן גֶעמאַכט דעֶרפון קאַזאַרמעֶס פאַר די זעֶלנעֶר, און איין הויז פֿון פּעֶסטוּנג האָבּעֶן זיי צוּרעֶכט גֶעמאַכט אויף אַ וואָהנוּנג פִיר דעֶם גֶענעֶראַל, און די אַנדעֶרעֶ העֶלפט פּעֶסטוּנג איז ווייטעֶר גֶעבּליבּעֶן פּוּסט. דעֶרפוּיר איידעֶר די זעֶלנעֶר זעֶנעֶן אָנגֶעקוּמעֶן איז דאָס גאַנצעֶ פּעֶסטוּנג איז גֶעוועֶן פּוּסט, האָבּעֶן זיך פִיעֶל איינוואָהנעֶר פֿון יאַססי בּעֶנוּצט מִיט דעֶר פּוּסטקעֶ פאַר אַ בית הכסא. אָבּעֶר אַז די זעֶלנעֶר זעֶנעֶן אָנגֶעקוּמעֶן און האָבּעֶן צוּרעֶכט גֶעמאַכט אַ האַלבּ פּעֶסטוּנג פאַר קאַזאַרמעֶס. האָט מעֶן

זיך

זיך שוין געמוזט היטען דאָרט אַריין צו געהן, וואָרען אויב די זעלנער האָבען דאָרט עמעצען געחאַפּט האָבען זיי שוין דעם מענש גוט צוקלאַפּט, נאָר דאָך אַמאָהל ביינאַכט, ווען מען האָט געוויסט אַז די זעלנער שלאָפען, האָט זיך נאָך געקאָנט טרעפען, אַז וועלכע פון די שכנים האָבען זיך דאָרט אַריין ג'גנבעט.

עס האָט זיך געטאַכט אין מיטען זומער, ענדע חודש תמוז אַז מענדילע־א' איז נישט געזונד געוואָרען אויף אָבּפּיהרענג, האָט ער געדאַרפט ביינאַכט אַרויס צו געהן. ווען ער האָט גיזעהן אַז עס האָט שוין אָנגעהויבען צו טאָגען, האָט ער זיך געטראַכט, אַ זיינר שלאָפען דאָך געוויס אַלע זעלנער, איז ער אַ רויסגעגאַנגען אין דער פּוסטקע. און בעוויל ער איז נישט געזונד געווען, האָט ער זיך דאָרט אַ ביטעל פערזאָמט. פּלוצלונג האָט ער דערהערט עמעצען געהן האַסטיג פאַר די פּוסטקע ווי ער איז גיזעסען, האָט ער זיך שטאַרק דערשראָקען, און האָט מורא געהאַט אויב עס געהט נישט קיין זעלנער צו עם, מאַכען אויף עהם אַ אָנפאַל, האָט ער זיך בעהאַלטען אין אַ ווינקעל צווישען אַ באַרג ציגעל מיט שטיינער, אַזוי אַז מען האָט עם נישט אַרויסגעזעהן, אין דער רגע איז אַריינגעקומען דאָרט אַ זעלנער, וועלכער האָט זיך דערפיר אומגעקוקט גוט, צו עס איז קיינער נישט דאָ, נאָהך דעם האָט ער אַ פערגענומען פון אונטער די פאָלע פון זיין מאַנטעל אַ קליין קעסטעלע, זעהר אַ שעהנס, און האָט עס בעהאַלטען אין דער ערד אונטער אַ אַלט שטיק ברעהט, און האָט דאָס אָרט פאַרדעקט מיט שטיקלעך ציגעל און שטיינער, און איז באַלד פון דאָרט אַ רויסגעלאָפען מענדילע־א' האָט דאָס אַלץ גיזעהן דאָרך אַ שפּאַרע. ער האָט עטליכע מינוט איבערגעוואַרט, איז ער אַפּעהר געגאַנגען און האָט דאָס קעסטעלע אַ רויסגענומען פון דעם באַהעלטעניש, דאָס אָרט האָט ער צוריק צוגעדעקט עס זאָל גאָר נישט זיין קענטליך, און איז מיט דער מציאה אַריינגעלאָפען צוריק צו זיך אין שטוב אַריין, ער האָט געזעהן אַז דאָס קעסטעלע איז שווער האָט ער פערשטאַנען אַז דאָרט ליגט עפּעס טייערס, אָבער ער האָט נישט געקאָנט עפענען דאָס קעסטעלע, בעוויל עס איז געווען פערשלאָסען. אויף צו ברעכען דאָס קעסטעלע האָט ער בעדאַרפט זיך צו באַניצען מיט אַ העקעל, האָט ער איבערגעקלערט אפשר ליגט נאָר דאָרט עפּעס אַ אויפרייסענדיג מאַטעריאַל. האָט ער זיך מיישב געווען און האָט דאָס קעסטעלע בעגראָבען ביי זיך אין קעהלער, אַזוי ווי עס איז, און האָט פון דעם סוד פאַר קיין שום מענש נישט דערצעהלט, רעכענענדיג, אַז נעווי. וועט אין שטאָדט די גנבה מפורסם ווער.. דאַן וועט ער פערשטעהן וואָס צו טוהן.

צוטאָרגענס אין דערפריה איז פּליצלונג געוואָרען אַ גרויסער ליאַרעם אויף דעם הויף פון דעם אַלטען פּיעכטונג. די טראָמפּעטלעך מיט די פּייקלעך האָבען זיך גילאָזט הערען מיט אַ טרעוואָגע פּונקט אַזוי ווי אויף אַ מלחמה אַלע זעלנער זענען אַ רויסגעשפּרונגען געשווינד פון די קאַזאַרמעס, און אין

דער

דער ווינע זענען זיי אלע שוין געשטאנען אויף איין פלאץ. באלד האט זיך בעוויזען דער געניראל מיט זיין גאנצע סוויטע, וועלכע האבען בעזוכט די קאזארמעס, זענען געגאנגען שטיב ביי שטיב און האבען איבערגעווארפען אלע זעלנערשע זאכען, אבער זיי האבען גאר נישט געפונען. דערנאָך האט דער געגעראל א רויסגעלאזט א אויפרוף צו אלע זעלנער, באשר אזוי ווי מען האט ביי עם די נאכט ארויסגעגנב'ט צעהן טויזענד רענדלעך, אלזא דער וואס וועט עם אויסגעבען ווי די גנבה איז, טאג זיין אפילו דער גנב זעלבסט, וועט ער עם גאר נישט באשטראפען, נאר ער וועט עם נאך געבען א מתנה טויזענד רענדלעך, און אויב קיינער וועט עם נישט אויסגעבען די גנבה דאן וועט ער אננעמען די שטרענגסטע מיטלען אוים צוזוכען די גנבה, און ביי וועמען די גנבה וועט געפונען ווערען, וועט ער נישט ווארטען אויף קיין דין ומשפט, נאר ער אליין וועט באלד אויפ'ן ארט דעם גנב דערשיסען. נאָך דעם האט מען שטרענג באזוכט יעדען זעלנער, אבער דאס אלץ האט צו קיין שום רעזולטאט נישט געבראכט, דערווייל איז דורך דער טרעוואגא מפורסם געווארען אויף דער גאנצע שטאדט, אז מען האט די נאכט בעגנב'ט דעם געניראל צעהן טויזענד רענדלעך, און צו די ביידע מענדילעך אין חדר ארייו איז אויך אריינגע• בראנגט געווארען די ידיעה, דאן האט שוין מענדילע=א' פערשטאנען מיט וואס פאר א מציאה ער איז בעגליקט געווארען. ער האט געמוזט די שמחה טיעף אין הארץ בעהאלטען. און האט זיך איינגעהאלטען מיט אלע קרעפטען קיין אויסטערלישע פריילוכע מינע נישט ארוים צו ווייזען. כדי די זאך זאל קאנען בלייבען גוט בסוד.

דער שוועדישער געגעראל, וואס מען האט עם בעגנב'ט, האט נישט געהאט קיין ווייב און קינדער, נאר קנעכט מיט דינסטען. וועלכע האבען עם בעדינט. אז עס איז פערביי געגאנגען עטליכע טאג, און עס האט זיך נאך נישט א רויסגעוויזען קיין שום שפור פון די גנבה, האט דער געגעראל פערשטאנען אז דאס האט דאך קיין פרעמדער גנב נישט יעמאכט נאר פון זיינע שטוב מענשען, האט ער געווארפען א חשד אויף איין זעלנער וועלכער האט עם אממיינסטענס בעדינט, און איז געווען א גאנצער יוצא ונכנס אין זיין שלאף צימער, דער געגעראל האט נישט געמאכט קיין לאנגע שהיות און האט געלאזט דעם זעלנער שמייסען מיט ריטען, כדי ער זאל זיך מודה זיין פון דער גנבה. דער געגעראל האט טאקי געטראפען פונקט אין דער ציעל אריין, ווארען דער זעלנער איז טאקי געווען דער גנב און אז ער האט געזעהן אז דאס שמייסען איז נישט אויף קיין קאטאוועס, האט ער אנגעהויבען צו שרייען אז ער וועט די גנבה אויסגעבען, אבי מען זאל אויפהערען צו שמייכען. מען האט עם געבראכט פאר'ן געגעראל איז ער געפאלען דעם געניראל צו די פים מיט אנגעוויין און האט געזאגט אז ער וועט אלץ דערצעהלען, נאר דער געגעראל זאל עם צו זאגען, אז ער וועט עם שענקען דאס לעבען. דער געגעראל האט אויף עם רחמנות

בעקומען

בּעקוּמען און האָט עס צוגעזאָגט, אַז אויב די גנבה וועט אָפּגעגעבּען ווערען גאַנץ, שענקט ער עס דאָס לעבּען. דאַן האָט דער זעלנער געזאָגט אַז ער האָט עס טאַקי גענגבט, און ער האָט עס בּעהאַלטען אין דער פּוּסטקע. דער גענעראַל האָט מיט גערופען עטליכע גרויסע לייט פון זיין סוויטע און אַ בּיסעל פּראָסטע זעלנער אויך, און זענען אַלע געגאַנגען אין דער פּוּסטקע אַריין ווי דער גנב האָט זיי געפיהרט. דאַן האָט דער גנב אָנגעהויבּען אויפ־צוגראָבּען דאָס קעסטעלע. אָבּער ווי ערשטוינט איז ער געוואָרען, אַז ער האָט נאָר נישט געפונען. דער אומגליקליכער גנב האָט אַ געשריי געטוהן. „אַי געוואַלד! מען האָט שוין דאָס קעסטעלע פון דאַנעט אַ רויסגעגנב'ט"!.

אַזוי ווי דער גענעראַל האָט דאָס דערהערט, איז ער זעהר בּייז געוואָרען אויף דעם גנב. און האָט אויף עם אַ געשריי געטוהן. „די פערפלוכטער הונד! האָסט נאָך אונז דאָ אַהער געפיהרט צו מאַכען שפּאַס פון אונז"! בּיי דעם שרייען האָט דער גענעראַל אַרויסגעחאַפּט די שווערד, און האָט אָבּגעהאַקט דעם קאָפּ פון גנב בּאַלד אויפ'ן אָרט אין דער פּוּסטקע נאָהך דעם זענען זיי אַלע זיך צוגאַנגען. אין אַ קליינע צייט אַרום איז דער גענעראַל מיט'ן גאַנצען קאָרפּוס זעלנער אַ וועק פון יאַססי, און זענען געגאַנגען ווייטער פיהרען אַ מלחמה. דער סוף איז געווען אַז דער גענעראַל איז געהרג'ט געוואָרען אין דער מלחמה, און די זעלנער זענען אויך שוין מעהר נישט צוריק געקומען קיין יאַססי. און פון די גנבה איז אינגאַנצען שטיל געוואָרען.

עס איז שוין געהאַט פערבּייגעגאַנגען אַ האַלבּ יאָהר, צייט מענדעלע־א' האָט בּעהאַלטען אין קעלער דעם אוצר. בּיז דאַמאָלס האָט ער נאָך אַלץ מורא געהאַט צו עפענען דאָס קעסטעלע, נאָר אַז ער איז געוואָהר געוואָרען אַז דער גענעראַל לעבּט שוין נישט, און פון די גנבה איז אינגאַנצען שטיל געוואָרען אין שטאָדט, האָט ער זיך שוין ערלויבּט צו עפענען דעם אוצר. שפּעהט בּיינאַכט איז ער אַריין אין קעלער איינער אַליין און האָט אויפגעהאַקט דאָס קעסטעלע. אינוועניג איז געלעגען צעהן פּעקעלעך רענדלעך. ער האָט איבּערגעצעהלט איין פּעקעלע איז געווען דערינען טויזענד רענדלעך, האָט ער שוין פערשטאַנען, אַז דאָ ליגען די גאַנצע צעהן טויזענד רענדלעך. ער האָט דאָס נאָלד איבּערגעלעגט אין אַ אייזערנעם טאָפּ אין האָט עס צוריק בּעהאַלטען אין דער ערד פון קעלער, דאָס קעסטעלע האָט ער צוהאַקט אויף שטיקלעך און האָט עס פּאַרבּרענט, נאָהך דעם האָט ער ווייטער אַלץ געהאַלטען די זאַך בּסוד. און בּאמת האָט די זאַך געמוזט בּלייבּען בּסוד, בּעווייל אין רומעניא האָט דאַמאָלס עקזיסטירט אַ געזעץ, אַז אַלע אוצרות וואָס איינער געפינט, אָדער אַזוי אַז איינער געפונט עפּעס אַ מציאה און קיינער רופט זיך נישט אָהן דערצו, דאָס אַלץ געהער צו דער רעגירונג. נאָהך דערצו אויב אין דער צייט פון מלחמה צושטאַנד, אַז עס איז עפּעס געבּליבּען פון די פרעמדע זעלנער, האָט עס געווים געהערט צו דער רעגירונג. אַלזאָ ווען די רעגירונג וואָלט זיך נאָר דערוויסט, אַז מענדעלע־א' האָט געפונען דעם אוצר, וואָלט ...
אומבעדינג...

אומבעדינגט פון עס געפאָדערט דאָס געלד, און ער וואָלט נאָך אויך געוואָרען אַ תּושב אין דער יאַססער טיורמא. דאָס אַלץ האָט טאַקי מענדעלי=א' גוט פערשטאַנען, און האָט טאַקי די זאַך געהאַלטען אַזוי לאַנג שטאַרק בסוד. עס האָט אָבער שוין עס אַ רויסגענומען פון געדולד, כּמעט היתּכן צעהן טויזענד רענדלעך ליגען אין קעלער, און דאָ זאָל ער מוזען קנעלען מיט די יאַססער לאָבוסלעך, אָנרייסען זיך דאָס האַרץ מיט זיי אַ גאַנצען טאָג, דאָס איז דאָך עפּעס גאָר קיין יושר נישט, דאָרך דעם איז מענדילע=א' אַרום געגאַנגען ווי אָהן אַ קאָפּ. בקיצור ער איז געפאַלען אויף אַזאַ עצה, אַזוי ווי מענדעלי=ב' איז דאָך זיין בעסטער גוטער פריינד פון יונגעלוויז אָהן, און היינט אַ שותּף אויך, און אַ שוואָגער אויך, און פאַר אַ שטיקעל חכם האָט ער אויך געהאַלטען דעם מענדילע=ב', נו וואָס דאַרף מען אַ בעסערען בעל עצה. איז ביי עס געוואָרען אָנגעפּאַסט ער זאָל מגלה סוד זיין צו מענדילע=ב', און פון עס פאָדערען אַ עצה וואָס ער זאָל טוהן, ווי אַזוי ער זאָל זיך קאָנען מיט דעם עשירות אַ רויסוויזען פאַר די גאַנצע וועלט.

אַמאָהל אין אַ היימען זומערטאָג פאַרנאַכט, ווען די חדר יונגלעך זענען שוין ענטלאָפען פון חדר, האָט מענדילע=א' געזאָגט צו מענדילע=ב', ווייסט דו וואָס מיין בעסטער פריינד, לאָמער זיך אַ ביסעל איבערנעהן שפּאַצירען אונטער די שטאָדט צו געניסען פון דער פרישער לופט. מענדילע=ב' האָט באַלד איינגעשטימט אויף דעם פאָרשלאַג און זענען ביידע אַ וועק=געגאַנגען שפּאַצירען. ווען זיי זענען שוין געווען צווישען די פעלדער ווייט פון שטאָדט, האָט מענדילע=א' געזאָגט צו מענדילע=ב'. אַזוי ווי איך האַלט דיך פאַר מיין בעסטען גוטען פריינד, וויל איך מיך פאַר דיר פערטרויען מיט אַ גרויסען סוד, נאָר דאָך כּדי איך זאָל זיין אין גאַנצען בערוהיגט, פערלאַנג איך פון דיר זאָלסט מיר געבען תּקיעת כּף, אַז די זאָלסט דעם סוד קיינמאָהל נישט אַ רויסגעבען פאַר קיין שום מענש. מענדילע=ב' האָט אַזוי געטוהן. נאָהך דעם האָט מענדיל=א' עס דערצעהלט, וואָס פאַר אַ גליק עס האָט עס געטראָפען. דערביי האָט ער עס צו געזאָגט באַלד צו געבען עס פון דעם געלד אַ מתּנה טויזענד רענדלעך אלס מעשר, דאָרך וועלכען מענדילע=ב' וועט אויך שוין נישט זיין געניטיגט צו זיין ווייטער מלמד, און דער עיקר האָט מענדילע=א' פערלאַנגט פון מענדילע=ב', מען זאָל אויסקלערען אַ גוטען פּלאַן, ווי אַזוי זיי זאָלען זיך אָנהויבען צו פיהרען, זאָלען קאָנען אַרויסווייזען דאָס עשירות, און עס זאָל אויף זיי נישט פאַלען קיין שום חשד. אַזוי ווי מענדילע=ב' האָט דערהערט די בשורה, איז ער אַרויפגעפאַלען אויפ'ן האַלדז פון מענדילע=א', און האָבען זיך ביידע שטאַרק צוקישט מיט גרויס פריד, אויף דער גרויסע הילף וואָס דער אויבערשטער האָט זיי באַשעהרט, און נאָהך אַ לאַנג בעראַהטונג איז ביי זיי געוואָרען בעשטימט, אַז מענדילע=א' זאָל זיך אינגאַנצען אַוועק ציהן פון רומעניא, און זאָל זיך אַריינצוהען אין רוסלאַנד קיין קעשינוב. דאָרט איז אַ גרויסע

שטאדט

שטאדט, ווערט עם קיינער נישט נאכקוקען, און מענדילע=ב׳ זאל בלייבען ווייטער וואהנען אין יאססי. און ווען דאס האלבע יאהר וועט זיך אויסלאזען, זאל ער דאס מלומדות אוועק לעהגען, און זאל אנהויבען צו האנדלען מיט אזוי מסחר, וואס ער וועט זיך קאנען אויסנעבען, אז ער פערדינט זעהר גוט און מאכט גלענצענדע געשעפטען, ביי וועלכען מען וועט קאנען אויף עס זאגען אין שטאדט, אז ער וואקסט אלע טאג אין זיינע גליקליכע געשעפטען, ביז ער וועט קאנען מאכען א גרויס געשעפט. ער האט זיך אויסגעקליבען צו האנדלען מיט האלץ. אין אנהויב וועט ער קויפען אביסעל בוימער, דערנאהך א קליין שטיקעלע וואלד, ביז ער וועט שוין קויפען טאקי א גאנצען וואלד. נאהך דער בעראהטונג זענען זיי ביידע אהיים געגאנגען מיט פרייליכע הערצער און מיט גרויס גוטפריינדשאפט. די זעלבע נאכט האט באלד מענדילע=א׳ מקיים געווען זיין צוזאג, און האט געשענקט מענדעלי=ב׳ טויזענד רענדלעך. און האבען זיך ביידע בעווינטשען מיט הצלחה:

עס איז פערביי געגאנגען נאהך דעם עטליכע וואכען, איז ארויס א קול אויף די שטאדט, אז די צוויי מענדילעך קריגען זיך, און זיי קאנען זיך נישט פערגלייכען וועגען די געשעפטען פון חדר. און דארך דעם איז ביי זיי פערבליבען, אז מענדילע=א׳ טרעט אב אינגאנצען פון חדר, אין מענדילע=ב׳ אליין בלייבט ביי דעם חדר. און לויט דעם קול, וואס זיי זעלבסט האבען במבוון ארויס=געלאזט, האט שוין געהאט מענדילע=א׳ א גוטען תירוץ פאר וואס ער ציהט זיך אוועק פון יאססי, און די זאך איז ביי קיינעם קיין וואונדער נית געווען. עס האט נישט לאנג געדויערט און מענדילע=א׳ האט זיך איבערגעצויגען קיין קעשינוב. דארט האט עס קיינער נישט געקאנט, און קיין מענש האט נישט געוואוסט וואס ער איז געווען דיפויער, אלזא האט ער זיך באלד אויסגעגעבען פאר א גרויסען גביר א סוחר. ער האט זיך באלד געקויפט אין קעשינוב א גרויס הויז, און האט אנגעהויבען צו מאכען גרויסע געשעפטען. די הצלחה האט עס געשיינט, און ער האט מצליח געווען אין אלע געשעפטען, און איז געוואקסען מיט א גרויס עשירות למעלה מעלה. מענדילע=ב׳ האט נאך געהאלטען דאס חדר א האלב יאהר. דערנאהך האט ער ארויסגעלאזט א קול, אז ער האט בעקומען הארץ=ווערטאג, און קאן שוין מעהר נישט זיין קיין מלמד. לויט דעם קול האט ער דאס חדר אינגאנצען אבגעלאזט, און האט זיך גענומען צו האנדלען מיט האלץ. ער האט אנגעהויבען צו קויפען בוימער, דערנאהך האט ער זיך געפרובט אמאהל קויפען א קליין שטיקעלע וואלד, און אזוי אלע מאהל א ביסעל א גרעסער שטיקעל וואלד, ביז דעם האט ער זיך בערוהמט אז ער מאכט גלענצענדע געשעפטען און ווערט רייך, גאין שטאדט האט ער שוין געהאט א שם פאר א גנידישען סוחר. אבער אין אמת איז נישט אזוי געווען. די הצלחה האט עס נישט אזוי גוט געשיינט און ער האט געמאכט פעהלהאפטינע געשעפטען.

צוויי יאָהר איז פאַרבײַ געגאַנגען פון דער צייט וואָס די ביידע מענדילעך זענען געוואָרען סוחרים. במשך די צייט האָבען זיי זיך אָפטער געשריבען פריינדליכע בריף מיט גרויס ליבשאַפט. אין די בריף האָט מענדילע=ב׳ נישט בעהאַלטען דעם סוד פאַר מענדילע=א׳, נאָר ער האָט עם געשריבען דעם אמת, אַז ער איז נישט זעהר מצליח. אָבער מענדילע=א׳ האָט עם געטרייסט מיט גוטע רייד און האָט עם מבטיח געווען אַז ער וועט עם נישט לאָזען פאַללען. נאָר אויב ער וועט דאַרפען צו אַ געשעפט נאָך געלד זאָל ער עם באַלד שרייבען, אָדער ער זאָל זעלבסט קומען צו פאָהרען קיין קעשינוב, וועט ער עם אַלע מאָהל באָרגען עטליכע הונדערט רובעל. און עס איז ווירקליך אַזוי געווען, אַז מענדילע=א׳ האָט במשך די צוויי יאָהר שוין עטליכע מאָהל געהאַט געבאָרגט מענדילע=ב׳ צו עטליכע הונדערט רובעל. אָבער דער סוף איז געווען, אַז מענדילע=ב׳ איז פאַרקערט געוואָרען פאַר אַנ׳אַנדערען מענש, און האָט געפעלטשט אין דעם נוטפריינדשאַפט. עס האָט אין עם אָנגעהויבען צו ברענען אַ פייער פון קנאה אויף מענדילע=א׳. סטאַטש, היתכן! ביידע זענען מיר געשוועסטער׳ן קונדער פון איין משפחה. ביידע זענען מיר געוואָרען שוואָגערס, וואָס מיר האָבען גענומען פאַר ווייבער צוויי שוועסטערן. ביידע זענען מיר צוזאַממען פערשוואַרצט געוואָרען יונגעלווייז, און מיר זענען געווען צוזאַממען אַ לאַנגע צייט באַהעלפערס. ביידע האָבען מיר געהאַלטען צוזאַממען בשותפות אַ חדר אַ לאַנגע צייט. און היינט זאָל ער וואַקסען אַרויף און איך אַראָב, איך זאָל דאַרפען צו עם אָנצוקומען אַלע מאָהל, ער זאָל מיר באָרגען אַ גמילת חסד עטליכע הונדערט רובל. און ווער ווייסט וואָס דער סוף וועט זיין, אויב איך וועל נישט מוזען ווערען צוריק מלמד. מיט אַזעלכע געדאַנקען האָט זיך אָנגעהויבען מענדילע=ב׳ אַרומצוטראָגען, ביז ער איז אַרויס פון געדולד, און האָט אָנגעשריבען צו מענדילע=א׳ אַזאַ בריף.

„לכבוד ידידי הגביר ר׳ מענדיל.

„זאָלסט וויסען ידידי יקירי! אמת טאַקי אַז מיר זענען ביז אַהער געווען אַזוי לאַנג שטאַרקע ידידים. לוידער אָבער היינט מוז איך אַרויס ברעטען קעגען דיר מיט שאַרפע רייד. וואָרען איך בין שוין מיהד געוואָרען צו פאָדערען פון דיר ווייטער אַ גמילת חסד עטליכע הונדערט רובל. און לויט מיין יושר דאַרף זיין, אַז אַזוי ווי מיר זענען שמעגדיג פון יונגעלווייז אָהן פונקט ווי אַ צווילינג, דאַרפען מיר אַזוי זיין לעולם כלה. און דאָס גליק וואָס דיך האָט געטראָפען, דאַרף זיין פאַר אונז ביידע גלייך בשותפות. אַלזאָ אַזוי ווי איך האָב שוין ביי דיר גענומען טויזענד רענדלעך, און דערנאָהך ווייטער דריי מאָהל גמילת חסד, וועלכע באַטרעפען צוזאַמען זיבען הונדערט פונפציג רובל,

קומט אויס דער חשבון אַז די דאַרפסט נאָך מיר צו געבען פיער טויזענד רענדלעך, וועהנינער זיבען הונדערט פונפציג רובעל. פערלאַנג איך פון דיר קודם מיט נוטען, זאָלסט מיר דאָס געלד אָב שיקען. איך גיב דיר אויף דעם צייט אַ גאַנצען חודש. אויב די וועסט מיר נישט אָבשיקען דאָס געלד ביז דער צייט, וועל איך זעלבסט קומען צו פאָהרען צו דיר פונקט אין דעם טאָג וואָס דער חודש וועט זיך אויסלאָזען. בעהט איך דיך פּנים שנית זאָלסט אַנדערש נישט מאַכען, נאָר אַזוי ווי איך וועל אַריינקומען צו דיר, זאָלסט די מיר באַלד אויפצעהלען דאָס געלד. דאַן וועלען מיר בלייבען ווייטער ידידים. באם די וועסט נישט מקיים זיין מיין פאָדערונג, וועסט די געווים גרויס חרטה האָבען. וואָרען איך וועל זיין נעבויט מגלה סוד צו זיין פון דעם אוצר דער רוסענישע רעגירונג, וועלכע וועט געווים פון דיר אָבפאָדערען די גאַנצע צעהן טויזענד רענדלעך. און די וועסט נאָך אויך שטרענג בעשטראָפט ווערען, פאַר וואָס דער גענעראַל האָט דורך דיר אַ מענש געהרג'ט. אַלזאָ ידידי יקירי! רעכען דיך גוט איבער וועסט די פערשטעהן אַז איך בין באמת גירעכט. און איך בין נאָך געוועזען געגוג אַ צדיק, וואָס איך האָב ביז אהער געשוויגען.

ידידך מענדיל

אַז מענדילע=א' האָט דערהאַלטען דעם בריף איז עם געוואָרען פינצטער פאַר די אויגען, און איז געוואָרען זעהר אין כעס אויף מענדיל=ב'. אַ צינד האָט ער הערשט פערשטאַנען, אַז ער האָט זיך בענאַרעשט וואָס ער האָט זיך אָנגעטרויעט מיט דעם סוד פאַר מענדיל=ב', וועלכער איז אַ בעהאַלטענער פערדאָרבענער מענש, און נאָר לפנים האָט ער זיך אַ רויסגעוויזען פאַר אַ שטאַרקען ידיד, אָבער דאָס האַרץ איז אַזוי ווי פון אַ וואָלף. מענדילע=א' איז איבער דעם אַ רוסגעאַנגען אַזוי צוקאָכט, אַז ער האָט נאָר [illegible] געוויסט וואָס מען רעדט צו עם, און ער האָט זיך שיעור נישט אַליין אויפגעגעסען פאַר כעס, וואָס ער זעלבסט האָט אויף זיך געבראַכט די צרה. די וועלט זאָגט אָבער אַ ווערטעל „יאַק בידאַ, טאָ דאָ זשידאַ". דאָס הייסט„ אַז די צרה בריהט, מוז מען זיך ווענדען צו אַ גוטען יוד". אַזוי האָט זיך שוין מענדילע=א' דערמאַנט אָן שפּאָלער זיידען, און האָט זיך געטראַכט, איך בין דאָך דאַמאָלס געוועזען ביי עם שטאַרק געליעבט, ער האָט מיך געהאַלטען אַזוי ווי אַ קינד. דערצו איז דער נאָמען פון שפּאָלער זיידען געוועזען דאַמאָלס שטאַרק מפורסם פאַר אַ גרויסען בעל מופת, און האָט נאָך דאָס אויך ניהערט, אַז קענען אַ מסור און אַ משיג גבול, איז דער שפּאָלער צדיק אַ נוקם ונוטר, טאַקי אַזוי ווי אַ שלאַנג. אַלזאָ האָט ער זיך מיישב געוועזען אַז דער גלייכסטער וועג פאַר עם איז צו פאָהרען קיין שפּאָלי, און אויס=

צוגיבען

צוזינגען פֿער דעם שפּאָלער צדיק זיין ביטער האַרץ. ער האָט צו מענדילע=ב' גאָר נישט אָנגעשריבען, נאָר איז באַלד אין עטליכע טעג אַרום געפֿאָהרען קיין שפּאָלי.

ווען מענדילע=א' איז געקומען קיין שפּאָלי, איז ער אַריינגעגאַנגען אין בית המדרש פֿון שפּאָלער צדיק, און האָט געטראָפֿען פּונקט פֿאַר'ן דאַווינען. אַז דער צדיק איז אַריינגעקומען צום דאַווינען האָט ער דערזעהן מענדילע=א', און האָט זיך מיט עם שטאַרק געפֿרייד, זאָגענדיג די ווערטער. „עס טהוט מיר זעהר אַ הנאה וואָס איך זעה, אַז גדיים נעשו תישים". דאָס איז טייטש, אַז פֿון אַ קליין ציגעלע איז געוואָרען אַ גרויסער קאַזיאָל. אויף דעם האָט מענדילע=א' שווער אָבגעזיפֿצט און האָט געענטפֿערט. „וואָס קומט אָבער דערויס, הייליגער צדיק, אַז עס שטעהט אויף אַ וואָלף און וויל דעם קאַזיאָל דורס זיין"! האָט דער שפּאָלער זיידע ווייטער עם געענטפֿערט. נו אַזעלכע געשעפֿטען וויל איך אַצינד פֿון דיר נישט העהרען, בעשוויל פֿאַר'ן דאַווינען נעם איך נישט אָהן קיין סקאַרגעם אויף קיין שום איד. שפּעהטער דעם זעלבען טאָג איז מענדילע=א' אַריינגעקומען צום שפּאָלער זיידען, און האָט פֿאַר עם דערצעהלט אַלס וואָס מיט עם האָט זיך פּאַסירט, זונד ער איז אַוועק פֿון שפּאָלי ביז דעם היינטיגען טאָג. ער האָט דעם צדיק געוויזען דעם בריף וואָס מענדילע=ב' האָט עם געשיקט, און האָט זעהר געוויינט פֿאַר וואָס מענדילע=ב' וויל עם איינשלינגען בחנם. און איז קענען עם אַ משלם רעה תחת טובה. דער שפּאָלער צדיק האָט עם געענטפֿערט. „אמת אַז דו האָסט דיך זעלבסט בענאַרעשט, וואָס די האָסט דיך אָנגעטרויעט, מיט דעם סוד פֿאַר עם, בעשוויל ער איז אַ שלעכטער מענש און דערצו אַ גרויסען עקשן אָבער אַצינד איז דאָך דאָס שוין פֿערפֿאַלען, פֿון דערסטווענען צימער נישט אַזוי, מיט'ן אויבערשטענס הילף וועל איך זעהן, אַז ער זאָל דיר נישט קאָנען קיין שלעכטס טהון. נאָר ראשית מוזט די מיר געבען פֿונף הונדערט רובל, וואָס איך דאַרף חתונה צו מאַכען חתן כלה צוויי יתומים. מענדילע=א' האָט דאָס געלד באַלד בעצאָהלט. נאָהך דעם האָט ווייטער דער שפּאָלער זיידע עם געפֿרעגט, צו ער האָט שוין די זעלבע זכיות'ן וואָס אַ געבוירענער רוסישער מענש האָט. דאָס הייסט צו ער ווערט שוין אָנגערופֿען אַ רוסישער אונטערטהאַן. האָט מענדילע=א' עם געענטפֿערט, אַז אויף דעם האָט ער באַלד דאָס ערשטע יאָהר, אַזוי ווי ער איז נאָר אָנגעקומען קיין קעשינוב, פֿערלעהגט אַ נאַרבייט, און האָט מאַקי דאַמאָלס באַלד געפּועלט, אַז ער זאָל שוין הייסען אַ רוסישער מענש. האָט ווייטער דער שפּאָלער זיידע געזאָגט, נו אויב אַזוי זאָלסט דו גאָר קיין מורא נישט האָבען. אויב מענדיל=ב' וועט קומען צו דיר פֿאָדערען דאָס געלד, זאָלסט דו קודם מיט עם רייךען אין גוטען, און זאָלסט עם זאָגען. אויב ער האָט עפּעס אַ טענה צו דיר זאָל ער מיט דיר אַ הערקומען צו מיר וועל איך אייך פֿערגלייכען. נאָר אויב ער וועט דאָס נישט וועלען נאָר ער וועט קענען דיר אַרויסטרעטען מיט אַ עזות מצח. זאָלסטו באַשטעלען מיט

דײַנע משרתים, אַז אַזוי באַלד דו ווײסט נאָר אַ ווינק טוהן צו זײ, זאָלען זײ עס אָנכאַפּען און אַרויסוואַרפען. און אויב ער וועט אויף דיר אײַנגעבען אַ מסירה פאַר דער רומעניש רעגירונג, און עס וועט ווערען פון דעם אַ משפט זאָלסט דו פועל'ן בײַ דער רוסישער רעגירונג, מען זאָל אָבשרײַבען, אַז אַזוי ווי דו ביזט הײַנט אַ רוסישער אונטערטהאַן, דאַרף מען דיך משפט'ן אין רוסלאַנד נאָר די רומענישע רעגירונג האָט אַ ברירה אָהער צו שיקען צום משפט איהם אַ פּראָקוראָר. ווײַטער וואָס עס וועט נאָר פאָרפאַלען עפּעס אַ נײַעס וועגען דעם, זאָלסט דו מיר תיכף אַ ידיעה געבען, וועל איך שוין דיר שרײַבען וואָס דו זאָלסט טוהן. נאָהך דעם האָט דער שפּאָלער צדיק אָבגעזעגענט מענדילע=א' מיט אַ גוטע ברכה, און מענדילע=א' איז אהײם געפאָהרען.

אין לעצטען טאָג פון דעם חודש איז טאַקי מענדילע=ב' געקומען צופאָהרען קײן קעשינוב, און איז אַרײַנגעקומען צו מענדילע=א' גאַנץ ברײט, און האָט געפאָדערט פון עם דאָרכאויס ער זאָל עם באַלד אויפצעהלען די ... ער טויזענד רענדלעך וואָס עס קומט. מענדילע=א' האָט אָנגעהויבען ... ען צו עם מיט גוטען. „היתכן אדרבא! וואָס איז עפּעס פון דיר געוואָרען. נאָהך אַזוי גוטפרײַנדשאַפט, און נאָהך אַזוי פיעל טובות וואָס איך האָב דיר געטוהן טרעטסט דו קעגען מיר אַזוי גראָב אַרויס? וואָס בין איך דען שולדיג אַז דו ביזט נישט מצליח, דאָס איז דאָך אַ הימעל זאַך". אָבער מענדילע=ב' האָט זיך נאָך אויסגעלאַכט אויף די רייד און האָט עם געענטפערט מיט חוצפה. „דו שוטה אײנער! איך האָב מיט דיר מעהר גוטס געטוהן ווי דו מיט מיר, וואָרען ווען איך וואָלט אַרויסגעגעבען דעם סוד פאַר די רומענישע רעגירונג וואָלטסט דו שוין לאַנג געווען אַ תושב אין דער יאַסער רויטער טורמע. אצינד בעהט איך דיך מאַך נישט מיט מיר קײן לאַנגע טענות. נאָר בעצאָהל וואָס מיר קומט, אויב נישט וועסט דו דערנאָהך גרויס חרטה האָבען, און דו וועסט שוין דאַמאָלס קײן שום עצה נישט האָבען". מענדילע=א' האָט ווײַטער אָנגעהויבען רײדען צו עם מיט גוטען. „ווײסט דו וואָס מענדיל, אויב דו האָסט עפּעס צו מיר אַ טענה, איז גלײַך מיר זאָלען בײדע פאָהרען צום שפּאָלער צדיק, און וואָס פאַר אַ פּסק ער וועט מאַכען, וועל איך באַשטעהן". אויף דעם האָט זיך ווײַטער מענדילע=ב' אויסגעלאַכט און האָט געזאָגט. „וואָס! צו בין איך נאָך הײַנט זײַן באַהעלפער, איך זאָל מוזען עס פאָלגען"? דאַן האָט שוין מענדילע=א' גאַנץ גוט פערשטאַנען, אַז מיט גוטען וועט ער נאָר נישט מאַכען, האָט ער געזאָגט צו מענדילע=ב'. „נו מײַלא עס איז פערפאַלען, אַז דו ביזט מיך אַזוי שטאַרק נונש, מוז איך טאַקי דיר געבען וואָס דיר קומט", נאָהך די ווערטער האָט מענדילע=א' אַ ווינק געטוהן אויף זײַנע משרתים, וועלכע זענען שוין געשטאַנען גרײט צו דעם עסק. די משרתים האָבען זיך באַלד אַרויפגעוואָרפען אויף מענדילע=ב', און האָבען עם מכבד געווען שטילערהײט מוט וואָס אײנער האָט נאָר געקאָנט, און זײ האָבען עם געגעבען אַוואָרף אַרויס, אַז ער האָט זיך קוים אויפגעהויבען פון

דער

דער ערד. דאַן האָט שוין מענדילע=ב' פערשטאַנען, וואָס פאַר אַ פּנים ער האָט ביי מענדילע=א'. איז ער באַלד אַהיים געפאָהרען מיט גרויס כעס.

אַזוי ווי נאָר מענדילע=ב' איז אַהיים געקומען, האָט ער זיך באַלד געווענדעט צו דער רומעניעשע רעגירונג מיט אַ גרויסע מסירה אויף מענדילע=א' כּאשר אַז ער האָט אַרויסגענב'ט די צעהן טויזענד רענדלעך, וועלכע זיינען געלעגען בעהאַלטען אין דער ערד פון דער פוסטקע, וואָס געהער צו דער רעגירונג, איבער וועלכען דער אוצר דאַרף געהערען צו דער רומענישע רעגירונג, און דאָרך דעם פאַרברעך האָט דער געגעראַל געהרג'ט אַ זעלנער צום טויט אין דער פוסטקע. און צוליעב דעם איז דער מענדיל=א' ענטלאָפען קיין רוסלאַנד, און האָט זיך באַזעצט אין קעשינוב, ווי ער פיהרט אַ ראָלע פון אַ גרויסען נגיד. און דאָס האָט אויך מענדיל=ב' איינגעשריבען אין דער מסירת, אַז ער וויל זיין אַ עדות אין סאָנד און שווערען אויף דעם אַלעם, בעוויל דער מענדיל=א' האָט עם אַליין אַלץ דערצעהלט, און האָט עם געגעבען געלט ער זאָל די זאַך נישט אויסגעבען. ער האָט אַפילו געמיזט עם צו שווערען אויך, אַז ער זאָל דאָס האַלטען שטענדיג בסוד. אָבער בעוויל ער האָט קיין סנוחה נישט אויפ'ן האַרץ דאָרך דעם וואָס ער פאַרדעקט אַזאַ גרויסען פאַברעך קעגען זיין פאַטער=לאַנד, אַלזאָ מיז ער היינט ברעכען די שבועה, און די זאַך איננאַנצען איבערגעבען די רעגירונג פון זיין פאַטער=לאַנד.

די רומענישע רעגירונג האָט די מסירה צוגענומען מיט ביידע הענד, און עס איז באַלד אַוועקגעשיקט געוואָרען אַ באַפעהל צו דער רוסישער רעגירונג אין קעשינוב, מען זאָל דעם מענדילע=א' שליסען אין קייטען און אָבשיקען קיין יאַססי צו דער אָרטיגע רעגירונג, בעוויל ער איז אַ פאַברעכער וואָס האָט בערויבט די רומענישע רעגירונג צעהן טויזענד רענדלעך. אָבער מענדילע=א' האָט בעלעהנט זיינע פאַפּירען מיט פעסטע דאָקומענטען, אַז ער איז שוין פון לאַנג אַ רוסישער אונטערטהאַן, און ער קאָן זיך שוין בעניצען מיט אַלע פּריווילעגען, וועלכע געהערען צו אַ געבוירענעם רוסישען מענש, אַלזאָ קאָן נישט די רומענישע רעגירונג עם נויטען מען זאָל עם משפּט'ן אין רומעניא. ער האָט געפּועל'ט אַז די אָרטיגע רעגירונג האָט אַזוי צוריק געשריבען צו די רומעניעשע רעגירונג, אַז דעם מענש קאָן מען נאָר משפּט'ן אין קעשינוב, אַלזאָ אויב די רומענישע רעגירונג האָט עפּעס אַ טענה צו עם, דאַרף זי עם איינקלאָגען אין דעם סאָנד פון קעשינוב. נאָר די רומענישע רעגירונג האָט אַ ברירה צו צושיקען צום משפּט איהרם אַ פּראָקוראָר מיט עדות:

מענדילע=א' איז באַלד זעלבסט געפאָהרען קיין שפּאָלי, און האָט דערצעהלט פאַר דעם צדיק אַלץ ווי אַזוי די זאַך באַשטעהט. האָט עם דער שפּאָלער זיידע געענטפערט. זאָלסט נאָהר קיין מורא נישט האָבען פאַר דעם משפּט, נאָר דאָס איינע דאַרפסט דו יאָ זעהן צו פּועל'ן אין דעם קעשינובער סאָנד, אַז דאָס משפּט זאָל אָבגערעכנט ווערען אויף דעם טאָג פון פּורים. און דו זאָלסט נאָר נישט באַשטעלען קיין שום אַדוואָקאַט אויף

דעם

דעם משפּט, נאָר איך װעל שױן דאָרט אַהינשיקען אַ גוטען מליץ אין סאַנד אַרײַן. האָט מענדילע=א׳ געפֿרעגט, װי פֿיעל געלד װעט דער מליץ דאַרפֿען נעמען. האָט דער שפּאָלער זיידע געענטפֿערט, אַזױ װי איך דאַרף די צײַטען װײַטער חתונה צו מאַכען אַ אָרימע יתומה, אױף װעלכען איך מוז האָבען לכל הפּחות דרײַ הונדערט רובל, זאָלסט דו מיר געבען די דרײַ הונדערט רובל, און איך װעל שױן דיר שיקען דעם מליץ. האָט װײַטער מענדילע=א׳ געפֿרעגט. אױב די הוצאות פֿון די חתונה דאַרף קאָסטען דרײַ הונדערט רובל װעט דאָך שױן װײַטער נאָר נישט בלײַבען װאָס צו געבען דעם מליץ. האָט דער שפּאָלער זיידע געענטפֿערט. נו אױף דעם זאָלסט דו נישט זאָרגען, איך האָב אַ גוטען מליץ, װאָס ער װעט בײַ מיר קײן געלד נישט נעמען. נאָך האָט עס דער שפּאָלער זיידע אָנגעזאָגט, אַז ער זאָל געדענקען אָנצוגרײַטען אױף דעם טאָג פֿון משפּט אַ פּאַפּיר, אַז ער גיבט איבער דאָס משפּט דעם מליץ װאָס װעט בעקומען אין האַנד אַרײַן דאָס פּאַפּיר. און דער מליץ װעט שױן צו דיר צוקומען אין סאַנד פֿאַר דעם משפּט. אַ סימן װעסט די האָבען, אַז ער װעט געהן אָנגעטוהן אין אַ װײַס היטעל מיט רױטע הענטשקעלעך, זאָלסט דו באַלד עם איבערגעבען דאָס פּאַפּיר אין האַנד אַרײַן. אױך זאָלסט די עם איבערגעבען די אַלע קװיטלעך װאָס דו האָסט גענומען פֿון מענדיל=ב׳ אױף די געלדער װאָס די האָסט עם עטליכע מאָהל געבאָרגט אױף גמילות חסד. און אַ צװײ עדות זאָלסט דו אױך צו שטעלען, װאָס זאָלען זאָגען עדות, אַז דו האָסט געלאָזט מענדילע=ב׳ אַרױסװאַרפֿען, בעװױל ער האָט װײַטער געפֿאָדערט פֿון דיר געלט, אײדער ער האָט געהאַט בעצאָהלט די ערשטע חובות. נאָהך דעם װעט שױן דער מליץ װיסען װאָס צו טענה׳ן פֿאַר דיר. מענדילע=א׳ האָט באַלעהגט די דרײַ הונדערט רובל. דער שפּאָלער זיידע האָט עם געבענטשט און ער איז אַהײם געפֿאָהרען.

אױף דער צװײטע װאָך איז געקומען אַ פּאַפּיר פֿון די רומענישא רעגירונג מיט אַ פֿאָדערונג צו דער אָרטיגער רעגירונג פֿון קעשינױ. אַז אױב די רוסישע רעגירונג װיל נישט צו שטעלען דעם פֿעברעבער קײן יאַססי. זאָל מען חאָטש דעם פֿעברעבער אַרעסטירען ביז צו דעם טאָג פֿון משפּט, אדער ער זאָל פֿאַר זיך לעהגען קאָלסיע צעהן טױזענד רענדלעך, דאַן זאָל מען עם לאָזען פֿרײַ ביז צום משפּט. די רוסישע רעגירונג האָט נישט געקאָנט די פֿאָדערונג אָבזאָגען, און זי האָט צו געשיקט צו מענדילע=א׳ ער זאָל באַלעהגען די קאָלסיע, און אױב נישט מוז ער אַרעסטירט װערען ביז צום טאָג פֿון משפּט. מענדילע=א׳ האָט די קאָלסיע באַלעהגט, און ער האָט דאָס אױך געפּועל׳ט אַז דער משפּט זאָל זײַן אין דעם טאָג פֿון פּורים, און ביז צו דעם טאָג פֿון משפּט זאָל ער זײַן פֿרײַ.

פֿיער װאָכען פֿאַר פּורים איז צוגעשיקט געװאָרען פֿון קעשינױבער סאַנד דער בעשולדיגונגס=אַקט צו מענדילע=א׳, ער זאָל װיסען געגױ און װאָס די רומענישע רעגירונג בעשולדיגט עם. צו דעם אַקט צו איז באַלד אױך מיט

געקומען

געקומען נאך א פאפיר, אז ער ווערט איינגעלאדען צום משפט אויף דעם בעשטימטען טאג. דעסט גלייכען איז צו געשיקט געווארען א פאפיר קיין יאסי, ווען דער משפט וועט זיין, און אז די רומעניעשע רעגירונג זאל צו שטעלען צו דעם בעשטימטען טאג איהר'ס א פראקוראר מיט איהרע עדות. ווען די צייט פון משפט האט אנגערוקט, און עס איז שוין געווען נאהנט צו פורים, האט מענדילע=א' געשיקט פלייסיג א מענש קיין שפאלי. ער זאל דארט זיין שוין איבער פורים, און ער האט עס מיט גיגעבען א קוויטל מיט א שעהנעם פדיון פאר דעם צדיק, און אויסער דעם האט ער עס מיט גיגעבען א שעהנע מטבע צו צוטהיילען מתנות לאביונים, דאס אלץ האט מענדילע=א געהייסען געבען דעם שפאלער זיידען, ער זאל עס צוטהיילען ארימע לייט. דער שפאלער זיידע האט געהאט אזא בעהאלטענעם דרך. אז ווען ער האט געוואלט פועל זיין אין הימעל עפעס א גרויסע ישועה אויף דער וועלט, סיי פאר א יחיד, און סיי פאר א כלל ישראל, האט ער דאס אפגעארבייט אין דעם טאג פון פורים. דאס איז נאר געווען ביי איהם עסק וואס עס האט זיך געווענדעט אין א ממשלה פון דער וועלט. ער האט געפלעגט צו מאכען פארשטעלטערס אויף פורים. אמאהל איז עס אויסגעקומען צו מאכען א פורים=רב, אמאהל א פורים=מלך, אמאהל א פורים=גענעראל, און אמאהל א פורים=שופט, און די זאך וואס ער האט געוואלט אויספיהרען, האט ער פארגילעגט פאר די פארשטעלטערס מיט גאנצע טענות, פונקט גלייך די זאך וואלט דא טאקי פארגעקומעןווירקליך, און די פערשטעלטערס האבען אויסגעוויזען מיט פערשידענע טעמים און קלינגע שפיצלעך, אז עס דארף זיין אזוי און אזוי, אלץ לויט ווי אזוי זיי האבען פערשטאנען אז דער שפאלער זיידע פערלאנגט עס זאל אזוי זיין. מען האט געפלעגט זעהן שרעקליכע טופתים אין דעם היגזיכט, און גרויסע ישועות האט געפלעגט דער שפאלער זיידע אויס צו ארבייטען פורים דארך אזעלכע פארשטעלטערס. עס האט גיפלעגט אמאהל זיך טרעפען אז דער שפאלער זיידע זעלבסט איז אויך געווען איינער פון די פארשטעלטערס.

אויף דעם פורים וואס עס האט געדארפט פארקומען אין קעשינוב דאס משפט פון מענדילע=א'. האט דער שפאלער זיידע אויסגעקליבען פון זיינע חסידים קלינגע מענשען, און האט זיי געהייסען זיך פארשטעלען אזוי נאהך, אז עס זאל קאנגען פארקומען ביי עס אין שטוב דאס גאנצע משפט פון מענדילע=א'. דעם שטאדטס רב האט מען פארשטעלט פאר א פרעזעס. נאך צוויי חסידים האט מען פארשטעלט פאר צוויי ריכטער, וועלכע מען האט אנידערגעזעצט איינעם ביי די רעכטע האנד פון פרעזעס. אין דעם צווייטען ביי די לינקער האנד. איין חסיד האט מען אביסעל איינגעריסט מיט פאדזעם דאס פנים, ער זאל אויסזעהן ווי אן ארמיענער, און מען האט עס פארשטעלט פאר א פראקוראר. דער שפאלער זיידע זעלבסט האט זיך פארשטעלט פאר א מליץ. דאס שטרייםעל האט מען עס איבערגעצויגען מיט א ווייסע זיידענע פערטשיילע, און אויף די הענד האט ער אנגעטוהן רויטע הענטשקעך.

[די אנדערע העלפט מעשה זעה אין צווייטען טייל]

נאך צוויי חסידים האבען זיך פארשטעלט, איינער זאל זיין אויף דעם ארט פון מענדעלי=א', און איינער זאל זיין אויף דעם ארט פון דעם מסור מענדילע=ב' נאך צוויי חסידים האבען זיך פארשטעלט זיי זאלען זיין אויף דעם ארט פון מענדילע=א'ס עדות, אז זיי האבען גיזעהן ווי מען האט דעם מסור ארויסגעווארפען. דער משולח וואס מענדילע=א' האט אהער געשיקט אויף פורים, איז אויך אריינגעריפען געווארען אין דער שטיב אריין. עס האט מען פארשטעלט פאר א שרייבער. בסך הכל איז גיוועזען אין דער שטיב צעהן מענשען, ווייטער האט מען קיינעם נישט אריינגעלאזט. אז דער קאמפלעט איז שוין גיוועזען פערפילט, האט אנגעהויבען דאס משפט פארצוקומען פונקט אזוי ווי אין כאנד. דער פרעזעס האט פארגעלייענט דעם בעשולדיגונגס=אקט, נאכהער האט דער שווארצער פראקוראר געטענה'ט פאר דער רומעניעשער רעגירונג. אבער עס איז אלע מאהל געווארען א גרויס גילעכטער פון דעם פראקוראר, און אלע האבען פון עס ליצנות געמאכט. דער מסור האט זיך אויך אבגעזאגט דאס זיינינגע. דערנאהך האבען די צוויי עדות געזאגט, אז זיי וויסען אז דער מסור האט געפלעגט אלע מאהל קומען בארגען געלד פון דעם מענדילע א', וועלכער האט עס נישט פארזאגט, בעוויל זיי זענען אין די יונגע יאהרען געוועזען ליבליכע חברים, און האט עס געבארגט אויף גמילת חסד אהן שום פראצענט, נאר דאס לעצטע מאהל האט דער מסור ווייטער פערלאנגט א גרויסע הלואה. איז שוין דער מענדילע=א' ארוים פון געדולד און האט צו עס געזאגט. היתכן די האסט נאך מיר קיין איין חוב נישט געצאהלט, ווי אזוי קאנסט דו שוין ווייטער פערלאנגען אזוי פיעל געלד. דארך דעם איז ארויסגעקומען צווישען זיי א מחלוקת, האבען מענדילע א'ס משרתים געהאפט דעם מסור און האבען עס ארויסגעווארפען אזוי ווי א כלב האט ער געשריגען אז ער וועט שוין וויסען ווי אזוי זיך נוקם צו זיין. דערנאהך האט דער פרעזעס געפרעגט דעם שפאלער זיידען אלס מליץ. וואס ער האט עפעס מלמד זכות צו זיין אויף דעם בעשולדיגטען.

דאן האט דער שפאלער זיידע אנגעהויבען מסדר צו זיין פאר די ריכטער זיין מליצה, מיט זעהר א שעהנע און א קלוגע רעהדע. ער האט זיי אויפגעקלעהרט אז דאס איז נאר א פאלשער בלבול וואס דער מסור זעלבסט האט אויסגיקלעהרט, כדי זיך נוקם צו זיין אין דעם מענדילע=א', בעוויל ער האט עס שוין פארזאגט פון געלד בארגען, און האט עס דערצו מכבד גיוועזען מיט א ווארף ארוים. אויך האט דער מליץ גינעבען צו פארשטעהן, אז דאס איז נאר נישט קיין פעסטער גרונד צו גלויבען די גאנצע מעשה פון דעם זילבער אז ער האט דאס קעסטילע רענדליך געגנב'ט און האט עס בעהאלטען אין דער פוסטקא. דאס זענען מיר שוין גוט פראקטעקירט, אז דאס וואס א מענש איז מודה דורך יסורים, איז אויף דעם גאר נישט קיין פעסטע זאך צו שטעלען, גיעבער קאן זיין אז דער זילבער האט נישט געקאנט אויסהאלטען די יסורים פון שטייסען, האט ער זיך מיישב געוועזען, אז עס איז עס גלייכער איינמאהל געהרג'ט צו ווערן, איידער צו ליידען אזוי לאנג אזעלכע מערדערישע

שמערצען. נאך אפאקט האט דער מליץ אויפגיקלעהרט פאר די ריכטער אז דאס איז אויך שווער צו גלייבען דעם מסור'ס רייד, אז פונקט ווען דער גנב האט בעהאלטען די גנבה, איז מענדילע=א' דאמאלס גיוועזען אין דער פוסטקא אין מיטען די נאכט. ווארען דאס איז בעוואוסט אז אידען גלויבען אז עס געפונען זיך שדים און מזיקים, און אז אמייסטענס האלטען זיי זיך אויף אין די פוסטקעס און אויף אלע אומרייניגע ערטער. נו ווי אזוי קאן דאס דער גלייכער פערשטאנד צו לאזען אין קאפ אריין, אז דער מענדילע=א' וועלכער לויט ווי מען זעהט איז ער אפשוטער פרומער איד, האט געזאלט אין מיטען די נאכט אריין געהן אין א פוסטקע אריין צוליעב קיין שום נויטיגע זאך נישט. אלזא ווייזט זיך אויס פאר יעדען פערשטענדליכען מענש, אז די גאנצע מסירה איז נאר אפאלשער בלבול, וויים דער מסור האט אויסגעטראכט, כדי זיך נוקם צו זיין אין דעם איד. בעוויל ער האט עס שוין מעהר נישט גיוואלט בארגען קיין געלד, און האט נאך געלאזט עס ארויסוואפען אויך. האט זיך אלזא ביי דעם מסור צופלאקערט צוויי פייערען איינס פון קנאה, בעוויל זיי זענען געוועזען אין די יונגע יאהרען צוויי חברים אריםע קינדער, און היינט וואקסט דער מענדיל=א' ארויף, און דער מסור וואקסט אראב, איז די קנאה אויף עם זעהר גרויס. אצינד האט זיך צו דעם פייער צופלאקערט דאס צווייטע פייער פון נקמה, איז נאר קיין חידוש נישט וואס דער מסור האט אויסגעטראכט אויף עם אזוי בלבול. בעוויל די אידען זענען בטבע זעהר שטאלציג, און אז א איד פערלעהנט זיך אויף וועטען זיך נוקם צו זיין אין עם, קאן ער אנשרויפען א זעלכע זאכען וואס קיינער איז נישט אין שטאנד דאס צו בעווייזען, איך וועל אייך, קלוגע ריכטער, דערצעהלען א מעשה, וועלכעס האט נישט לאנג פאסירט אין פוילען, וועט איר שוין פארשטעהן וואס א איד קאן טוהן צוליעב נקמה.

געוויס איז אייך בוואוסט די נאטור פון די פוילנישע שראכטעס, אז ווען זיי האבען זיך נאר צוזאמען אמאהל געפרייד אויף א באל, איז ביי זיי דאס גרעסטע פערגעניגען גיוועזען צו מאכען א טיאטער מיט גרויס געשפאט פון עפיעס א אידעל, וואס זיי זענען נאר גיוועזען בכח צו הערשען איבער עם. און פיעל מאהל פערלויפט זיך אויך אז זיי פלעגען וועלכען איר אנטוהן גרויסע שמערצען, און זיי האבען געלאכט און געהאט גרויס פערגעניגען דערפון, פונקט אזוי ווי די קאטץ שפילט זיך מיט דעם מייזעל איידער זי דערווע־גט עם. האט זיך פערלאפען איין מעשה. א פוילישער שלעכטשיץ איז צוריק אהיים געפאהרען פון א גרויסען באל, ווי ער איז גיוועזען פערבעהטען צו אנ'אנדערען שלעכטשיץ, זיינס א גוטער פריינד. ווי גיוועהנליך האבען זיי זיך גוט געווילט אויף דעם באל. א אידעל פאר א קרבן צו מאכען פון עם א טיאטער האבען זיי געהאט. קיין שאמפאנער ווין האט אויך דא־ט נישט געפעהלט, אזוי אז דער שלעכטשיץ וואס איז דא אהיים געפאהרען, איז נאך גיוועזען גאנץ גוט בשמחה'דיג פון דעם שאמפאנער. דער פאן האט דערזעהן אויפ'ן וועג, ווי א אידל פיהרט אקעלבעל אויף א שטריקעל. האט דער פאן

נעהייסע

געהייסען שטעלען זיך מיט די קאַרעטע. כּדי צוזאַמען פון דעם אידעל עפּעס אַ געשפּאַט. אַז דאָס אידעל מיט דעם קעלבעל זענען פערביי געגאַנגען פאַר זיין קאַרעטע. האָט דער פּאַן צוגעריפען דעם איד און האָט עם געפרעגט. „וואָס פיהרסטו דו דאַ״? דאָס אידעל האָט זיך אַ בויג איין געטוהן און צווייען. צו נייגען זיך פאַר דעם פּאַן, און האָט עם גיענטפערט. „יאַשניע וויעלמאָזני פּאַניע! אָט פיהר איך אַהיים פון יעריד אַ קעלבעל צום שחט׳ן, אפשר וועל איך פערדינגען עטליכע גילדען אויף שבת״. דער פּאַן האָט אָנגעהויבען צו שרייען אויף דעם אידעל. „אַבאָ טאָ טשעליע! אַדיטש טאָ פיעס״! דאָס איז טייטש, איז דען דאָס אַ קאַלב! דאָס איז דאָך גאָהר אַ הונד״! דאָס אידעל ניט זיך ווייטער אַ בויג איין אין צווייען פאַר דעם פּאַן, און חאַפּט אַראָב זיין היטעל פון קאָפּ, און הויבט זיך אָהן צו פאַרענטפערען. „זייט מיר מוחל. יאַשניע וויעלמאָזני פּאַניע! איך בעהט זעהר איבער דעם יאַשניע וויעלמאָזני פּאַניע! אַבאָ טאָ פיעס! אַדיטש טאָ טשעליע״! דאָס איז טייטש. איז דען דאָס אַ הונד! דאָס איז דאָך אַ קאַלב! דער פּאַן הויבט אָהן צו קריטצען מיט די ציין, און שרייט נאָך העכער מיט געבייזער אויף דעם אידעל. די פערפלוכטער זשידעק! די פאַרשיווי זשידעק! וואָס פאַר אַ העזה האָסטו דו צוזאַגען מיך פאַר אַ ליגנער! מיט דעם פּאַן איז געפאָהרען אַ לאָקיי „יאַנטעק״ און אַ פערד=שמייסער „וואַלעק״. דער פּאַן האָט באַלד אַ געשריי געטוהן. „וואַלעק! יאַנטעק! וואַלי דאָ ראָבאָטי״! אַראָב! און נעמט אייך צו דער אַרבייט! די לייט וועלכע אוים זענען שוין געוועזען גילערענט דערצו, און האָבען באַלד פערשטאַנען וואָס דער פּאַן זייערער מיינט. זיי האָבען זיך אַרויפגעוואָרפען אויף דעם אידעל ווי די וועלף אויף אַ שעפּסעל, האָבען עם אויסגעצוינגען אויף דער ערד, און דער פּאַן זעלבסט איז אויך אַראָב און האָט קאָמאַנדיוועט. „וואַלעק נאַ קאַרג, יאַנטעק נאַ נאָגאַח״. איינער זאָל זיך אַרויפזעצען אויף דעם אידעלס קאַרג, דער צווייטער אויף די פיס און דער פּאַן האָט אַרויסגענומען פון די שטיוועל אַ ראַפּניק און האָט אָנגעהויבען אין דעם אידעל אַריינצושניידען, אַזוי ווי אין אַ קרויט, און ביי יעדען שמיץ האָט דער פּאַן אַ געשריי געטוהן. „אַבאָ טאָ טשעליע! אַדיטש טאָ פיעס״! און דאָס אידעל ווייטער האָט מיט אַ פערשטיקטע שטימע צוריק געשריגען „אבאָ טאָ פיעס! אַדיטש טאָ טשעליע״! דער פּאַן האָט אַזוי לאַנג געשניטען. ביז דאָס אידעל איז געוואָרען גוט בעגאָסען מיט בלוט, און האָט שוין נישט געהאַט קיין כח צוריק צו ענטפערען קיין וואָרט דעם פּאַן. דערנאָהך האָבען זיי אָבגעצוינגען פון דעם איד די קאַפּאָטאָ, און האָבען זי אָנגעטוהן אויף דעם קאַלב. די צוויי אַרבעל האָבען זיי אָנגעטוהן אויף די פעדערשטע צוויי פיסלעך פון קאַלב, און אויפ׳ן ריקען פון קאַלב האָבען זיי די קאַפּאָטאָ פאַרקנעפּעלט. די צוויי לאַנגע פּאות פון דעם איד האָבען זיי אָבגעשניטען. דעסט גלייכען די פיער ציצית וואָס האָבען ביי דעם איד נאָכגעהאָנגען, האָבען זיי אויך אָבגעשניטען, און זיי האָבען די צוויי פּאות צוגעבינדען צו די צוויי אויערען פון קאַלב מיט די פעדעם פון די ציצית,

דאָס היטעל פון דעם איד האָבען זיי אויך אָנגעטוהן אויף דעם קאָפּ פון קאַלב, און האָבען עס פערבינדען מיט דירעשט פעדעם פון די ציצית, ס'זאָל זיך גוט האַלטען אויפ'ן קאָפּ. נאָהך דעם האָט דער פאַן געזאָגט צו זיינע צוויי חברה־לייט, אַז דאָס קאַלב זאָל הייסען „מאָשקאַ". און מען זאָל דעם מאָשקאַ אַהיים נעמען. יאַנטעק און וואַלעק האָבען דעם קאַלב אַריינגעשטעלט אין די קאַרעטאָ. און זיי האָבען זיך אַלע אויפגעזעצט און זענען אַוועק געפאָהרען זעהר פריילוך. און דאָס צובריטע אידעל איז זיך אַזוי געבליבען ליגען אויף דער ערד, וועלכער האָט נישט געהאַט קיין כח אַפילו אויפצוזעצען זיך. אַז דער פאַן האָט אַהיים געבראַכט די מציאה איז געוואָרען אין גאַנצען הויף אַ שמחה. און אויף דער צווייטע וואָך האָט ווייטער דער פאַן געדאַרפט מאַכען אַ באַל, האָט ער אויף דעם באַל געמאַכט אַ טעאַטער פון דעם קאַלב־מאָשקאָ. אַלע געסט האָבען געפּאַטשט בראַוואָ פאַר שמחה. און יעדער האָט געמיינט זאָגען אַן אַנדער ליצנות איבער דעם קאַלב־מאָשקאָ, וועלכעס די מיינונג זייערע איז געוועזען אָב צו שפּאָטען פון גאַנצען פּאָלק אידען.

דאָס געשטיסענע אידל האָט דעם פאַן גאַנץ גוט געקאָנט, אָבער דער פאַן האָט דאָס אידעל נישט געקאָנט. דער איד איז אַזוי געלעגען אין ביטערע שמערצען עטליכע שעה אויפ'ן וועג, ביז עס זענען אַראָך געפאָהרען דאָרט פיהרען מיט מענשען, האָבען זיי זיך דערבאַרעמט איבער דעם איד, האָבען עם אויפגעלעגט אויף אַ פיהר און זענען מיט עם געפאָהרען אין זיין שטעדטעל אַריין. דאָרט האָט מען דעם איד אַריינגעטראָגען אין זיין וואָהנונג מען האָט עם אָבגעוואַשען און פערבאַנדעזירט. זיין ווייב און קינדער האָבען זעהר שטאַרק געוויינט אויף עם קוקענדיג. ער האָט אָבער קיין כח נישט געהאַט אפילו צו זאָגען זיי וואָס מיט עם איז עפּעס געשעהן. דער קראַנקער איד איז אַזוי אָבגעלעגען אַ גאַנצען חודש אין בעט. אויף דעם צווייטען חודש האָט ער שוין אָנגעהויבען קוים אַרום צו קריכען, און עס האָט אַזוי געדויערט גאַנצע צוויי חדשים ביז דער איד איז פעליג געזונד געוואָרען. דער איד האָט פערמאָגט צוויי זיהן און צוויי איידעמס יונגעלייט. וועלכע זענען נישט געווען קיין נאַראָנעם און נישט קיין בטלנים, דערצו זענען זיי געווען שטאַרקע יונגעלייט. עס האָט אין זיי געברענט אַ פייער פון נקמה ווען זיי האָבען זיך דערוויסט וואָס מיט זייער פאָטער איז פאָרגעקומען. און זיי האָבען די גאַנצע צייט נאָר גיקלערט פלענער, ווי אַזוי זיי זאָלען זיך אין דעם שלאַכטשיץ נוקם זיין.

דאָס איז געווען די ערשטע נקמה

איין יונגער מאַן פון דעם געשטיסענעם אידם זוהן, האָט זיך אָנגעהויבען צודרעהן ביי דעם שלאַכטשיץ, אויסגעבענדיג זיך אַלס מעקלער פון וואַלד פערקויפען. דער שלאַכטשיץ האָט געהאַט אַנרויסען וואַלד, פון וועלכען ער

הונט אַרויספּערקויפט אַלע יאָהר הונדערט גרויסע און גראָבע בוימער, וועלכע רופען זיך בּודילצעס. האָט דער מעקלער פאַרגעשטעלט דעם שלאַבּטשיץ אַז ער האָט אַ גוטען סוחר אויף די בּוימער. דער שלאַבּטשיץ האָט אויסגעשטעלט אַ טאָג, ווען דער מעקלער זאָל קומען צופאָהרען מיט דעם סוחר. דער שטיינער פון דעם גישעפט מאַכען איז אזוי, אַז מען ווערט פאַרטיג מיט'ן פּרייז, פאָהרט אַרויס דער שלאַבּטשיץ מיט דעם סוחר מיט'ן מעקלער אין וואַלד אַריין, צום אויסקלויבען און בּעצייכענען, וועלכע הונדערט בּוימער זיינען פערקויפט געוואָרען צום אויסהאַקען. און ווי גיוועהנליך קאָן מען נישט מיט די קאַרעטא אַריין פאָהרען אין וואַלד אַריין, נאָר די קאַרעטא בּלייבּט שטעהן פאַר'ן וואַלד און די מענטשען געהן אַריין טיעף אין וואַלד, און מען בּעצייכענט די בּוימער דאָס איז אַן אַרבּייט אויף עטליכע שעה. דער געשטיסינער איד האָט זיך פאַרשטעלט פאַר אַ וואַלד סוחר. ער האָט זיך גענומען אַ גראָבען בּויך און האָט זיך אָנגעטוהן שעהנע מלבּושים מיט אַ קאַפּעלוש אויפ'ן קאָפּ. בּקיצור עס איז עס נאָר נישט געווען צו דערקענען. דער מעקלער מיט דעם סוחר דאָס הייסט דער פאָטער מיט דעם זוהן זיינען געקומען צום שלאַבּטשיץ. מיט'ן פּרייז זיינען זיי געווים בּאַלד פערטיג געוואָרען, דער שלאַבּטשיץ האָט אויפגעגומען אויף זיין קאַרעטא דעם סוחר מיט'ן מעקלער, און זיינען געפאָהרען אין וואַלד אַריין בּעצייכענען די בּוימער. ווען זיי זיינען שוין געווען טיעף אין וואַלד האָט זיך דער פאָטער מיט דעם זיהן פּלוצלונג אַרויפגעוואָרפען אויף דעם שלאַבּטשיץ, אַזוי אַז ער האָט נישט אויספּייעט קיין געשריי צו טוהן. זיי האָבען עס בּאַלד דעם קאָפּ מיט'ן מויל גוט פערבּינדען, נאַכהער האָבען זיי עס צוגעבּינדען שטעהנדינערהייט צו אַ בּוים, די אויבּער מלבּושים האָבען זיי פון עס אַראָבגעצוינען, און דער סוחר האָט אַרויסגעצוינען אַ גאַנץ גוטען ראַפּניק פון דעם שבּעל, און האָט אָנגעהויבּען אַריינצושנײדען אין דעם שלאַבּטשיץ גאַנץ פעסט, אזוי שטיינער ווי דער שלאַבּטשיץ האָט עס געשניטען. דער חילוק איז נאָר געווען אַז דער שלאַבּטשיץ האָט דאַמאָלס געשריגען בּיי דעם שלאָגען. אַבּאָ פּאָ טשעליע! אַדיטש טאָ פּיעס"! און דער איד האָט אַצינד געשריגען בּיים שלאָגען. „יאַשניע וויעלמאָזני פּאַניע! אַבּאָ טאָ פּיעס! אַדיטש טאָ טשעליע"! דער איד האָט געשניטען אַזוי לאַנג בּיז דאָס בּלוט האָט שוין גוט גערינען פון דעם שלאַבּטשיץ. נאָהך דעם האָבּען זיי בּיידע, דער סוחר מיט דעם מעקלער געמאַכט פּלטה, און זיינען אַרויס פון וואַלד דאָרך אַ נאַנדערע זייט ווי זיי זיינען אַרויסגעקומען אויף אַ וועג און זיינען זיך אהיים געפאָהרען:

דער פערד-שמייסער, וועלכער איז געשטאַנען פאַר'ן וואַלד מיט די קאַרעטאָ. האָט זיך דערוויילע אַבּיסעל גילעגט שלאָפען נעבּען די קאַרעטא אונטער'ן שאָטען פון די בּוימער, און איז אזוי גאַנץ גוט געשלאָפען בּיז פאַרנאַכט אַז ער איז אויפגעקומען און האָט גיזעהן אַז עס איז שוין אזוי שפּעהט, האָט ער זיך שטאַרק פערוואונדערט וואָס דער פּאַן איז נאָך נישט דאָ צוריק. ער האָט אָבּער נישט געוואוסט וואָס צו טוהן, זאָל ער אַריינלויפען טיעף אין וואַלד אַריין זוכען דעם פּאַן, האָט ער ווייטער מורא געהאַט מען זאָל דאָ נישט דערוויילע

צו גנב'ענען די פערד. ער איז אריינגעגאנגען אביסעל אין וואלד אריין נישט ווייט, און האט אנגעהויבען צו שרייען און צו רופען. אבער אויסער זיין אייגענע ווידער־קול האט ער גאר נישט געהערט. דער שטיפער האט פערשטאנען אז דאס איז עפעס נישט קיין פשוט'ע זאך, איז ער באלד אהיים געפאהרען און הויף אריין און האט די זאך בעהאלטען. אין הויף איז געווארען א גרויסער רעש, עס האבען זיך באלד געלאזט אין וואלד אריין עטליכע רייטער מיט געוועהר אבזוכען זייער פאן. זיי האבען לאנג געזוכט ביז זיי האבען דערהערט עפעס א קול פון קרעכטצען, אזוי נאך האבען זיי געפונען זייער פאן אין א פינצטערע לאנע, אז ער האט שוין קוים געזיפיעט. זיי האבען עם אויפגעבינדען. אבער ער האט נישט געהאט קיין כח צו געהן אויף די פיס, האבען זיי עם ארויפגעלעגט אויף א פערד און זענען מיט עם אהיים געריטען, מען האט עם אנגעהויבען צו ראטיוועןֹ אבער דאך איז ער נישט אינשטאנד געווען צו דערצעהלען וואס דא איז געשעהן. הערשט דעם צווייטען טאג האט ער שוין קוים געקאנט דערצעהלען וואס מיט עם האט זיך פאסירט, און האט פערשטאנען גאנץ גוט אז דאס האט עם אבגעטוהן דער פערפליכטער זשידעק, דער פארשיווי זשידעק אבער וואס האט ער געקאנט טוהן. ער האט קיין עצה נישט געהאט, האט ער פערשטאנען אז דער קלאפ איז פערפאלען, און האט געמוזט שווייגען. עס פערשטעהט זיך, אז כדי צו היילען זיך, האט דער שלאכטשיץ געמוזט שיקען אלע מאהל נאך א דאקטאר. אבער נישט אזוי גיך איז ער געצליך געהיילט געווארען.

די צווייטע נקמה

עס זענען פערביי געלאפען עטליכע חדשים און דער שלאכטשיץ האט שוין אנגעהויבען אביסעל צו בעקומען זיינע קרעפטען, און האט שוין אנגעהויבען ארום צוקריכען אין דרויסען, און אזוי אלע מאהל מעהר און מעהר איז דער שלאכטשיץ געזונדער געווארען אז ער האט שוין געקאנט ארום געהן ווי אלע מענשען, אבערראינגאנצען געזונד ווערען האט ער נאך ניט געקאנט, בעזונדער פון גרויס קרענקונג און באזט, וואס ער האט ארום געטראגען אין הערץ אויף דעם איד, איז ער קראנק געוואר'ען אויף די נערווען. און האט נישט געקאנט רוהען און נישט שלאפען. ער איז נאר ארומגעלאפען הין און צוריק, און האט געשעפטשעט מיט'ן מויל שטילערהייט די ווערטער. „א וואו! א וואו! איי פערפלוכטער זשידעק! איי פארשיווע זשידעק! זאל מיר קאנען אזוינס אבטוהן"! אבער דאס אידעל האט אויך נישט גערוהט איבער די גאנצע צייט. און איז אויך אזוי ארום געלאפען הין און צוריק און האט מיט'ן מויל שטילער הייט געשעפטשעט. „א וואו! א וואו! דער יאשני וויעלמאזני פאן מיינט אז ער איז שוין מיינע פטור! יא טאקי איך האב עם שוין צוריק געשלאגען, אבער פאר דעם קאלב וואס ער האט ביי מיר צו גענזל'ט, האב איך דאך זיך מיט עם נאך גאר נישט אבגירעבינט

אָבגעריכטעט · איך האָב דאָך בעצאָהלט דערפאַר טוזנט גילד, נו זאָל דער גרויסער פאַן טיר נישט בעצאָהלען כפל כפלים, ווי פיל דאָס קאַלב האָט מיך געקאָסט"! דער איד האָט בסוד געשיקט אַלע טאָהל נעוואָר ווערען וואָס מען הערט ביי דעם שלאַכטשיץ· און אַז ער איז געוואָר געוואָרען, אַז דער שלאַכטשיץ איז שוין צו זיך געקומען מיט'ן כח, האָט שוין דער איד אויס געאַרבייט אַ נייעם פּלאַן פון אַ נקמה. אַזוי ווי דער איד האָט געהאַט איין איידעם אַ פעלדשער האָבען זיי זיך אָנגעגרייט אַלע דאָקטאָרסקע זאַכען וואָס מען ברויך אויס צו פיהרען דעם פּלאַן · דער איד האָט זיך דאָס ווייסע בערדעל אָנגעפאַרבט אויף שוואַרץ, און דורך אַפּאַריק האָט ער אויך זיך געמאַכט אַלענגערע און אַ ברייטערע באָרד, מיט געקרייזעלטע לאַנגע שוואַרצע לאָקען אויפ'ן קאָפּ אַרום און אַרום· בקיצור דער איד האָט אויסגעזעהן טאַקי ווי אַרעכטער פּראָפּעסער· דעם איידעם האָט ער איינגעריכטעט ער זאָל אויס זעהן ווי אַ גויעשער פעלדשער זיי האָבען זיך געדינגען אַ קאַרעטע מיט טייערע פערד· איין זוהן האָט ער אָנגעטוהן מלבושים פון אַ רייכען גרויסאַרטיגען פערד=שטייסער· זיי אַלע דריי זענען געפאָהרען אין דעם דאָרף אַריין פון דעם געשטיסינעם שלאַכטשיץ, און זענען פערפאָהרען פאַר די קרעטשמע פאַשען די פערד· דאָרט האָבען זיי זיך אָנגענומען אַ בעזונדער שטיבעל אלץ גרויסאַרטיג· דער בעזיצער פון דער קרעטשמע איז געווען אַ גוי· ער האָט זיך באַלד געפרעגט· ווער דער רייכער גאַסט איז· האָבען זיי עם געזאָגט אַז דאָס איז דער גרויסער פּראָפּעסאָר פון ריגא, וועלכער איז אַהער גערופען געוואָרען צו אַ רייכען פּריץ, וואָס וואָהנט אין דעם געגענד צוליעב אַ שווער שלאַפקייט· וויל זיך דער פּראָפּעסער דאָ אַ צוויי שעה אָפּרוהן אַביסעל· דער קרעטשמער האָט ליב געהאַט זיין פּריץ· און איז באַלד געלאָפען אין הויף אַריין געבען אַ ידיעה אַז דאָ פאָהרט אַדאָרך אַזוי גרויסער פּראָפּעסער, כדי מען זאָל עם פאַר בעהטען צום פּריץ· מען האָט טאַקי באַלד געשיקט דעם לאָקיי נאָך דעם פּראָפּעסער, אָבער מען האָט עם גאָר נישט אַריינגעלאָזט· נאָר דער פעלדשער איז אַריינגעגאַנגען דאָס בעטעלדען, און האָט אַרויסגעבראַכט אַ תשובה, אַז דער פּראָפּעסער האָט קיין כח נישט און עס גליסט עם נישט דאָ אָב צו שטייגען אויף אַ וויזיטאַ· דער לאָקיי איז געלאָפען זאָגען דעם ביטערען ענטפער, איז באַלד געקומען די פּריציטע זעלבסט מיט גאָך הויף=מענשען, און זי האָט געוויינט פאַר דעם פּראָפּעסער ער זאָל רחמנות בעקומען, און פאָהרען אויף אַ וויזיטאַ אין הויף אַריין צו איהר טאַן· האָט דער פּראָפּעסער געזאָגט, אַז מען וועט עם אַניידער לעהגען פופציג רובל וועט ער מאַכען די וויזיטאַ· זיין פערלאַנג איז באַלד ערפילט געוואָרען· מען האָט געשפּאַנט די פערד און זיי זענען אַריין געפאָהרען אין הויף אַריין·

דער פּראָפּעסער מיט דעם פעלדשער זענען אַריינגעגאַנגען צום קראַנקען שלאַכטשיץ· זיי האָבען מיט זיך באַלד מיטגענומען דאָס קעסטעלע מיט די דאָקטאָרסקע כלים· דער פּראָפּעסער האָט בעהאָרכט און בעטאַפּט דעם קראַנקען פון אַלע זייטען· דעם דפק אויך גוט בעטראַכט, טאַקי ווי אַ גרויסער

פּראָפעסער

פּראָפעסער. נאָהך דעם האָט ער געזאָגט צו די פּריצימע, אַז זי מעג זיך בערוהיגען, ער ווייסט שוין ניט די קראַנקהייט. און ער ווערט נישט אַוועק פאָהרען ביז דער פּריץ וועט גוט שלאָפען. נאָר אַזוי ווי ער דאַרף קודם כל צו שטעלען דעם פּריץ ביינקעס און אויס צו שמירען דאָס גאַנצע לייב וועט דער פּריץ מוזען ליגען נאַקעט בערך אַ שעה, אַלזאָ בעהט ער אַז אַלע זאָלען פון דער שטיב אַרויסגעהן נאָר ער מיט'ן פעלדשער זאָלען בלייבען. ער האָט געהייסען כען זאָל אַ רייננעבען וואַרעם וואַסער, און האָט די טיהר אָב געשלאָסען. נאָהך דעם האָט ער אַרויסגענומען פון קעסטעלע אַ פלעשילע מעדיצין, אין וועלכען עס איז געווען אַריינגעמישט שלאָף=געטראַנק, און האָט איינגעגעבען דעם קראַנקען עטליכע לעפעל, ביז דער קראַנקער איז גוט אַנטשלאָפען געוואָרען, אַזוי אַז כען האָט שוין געקאָנט פון עם שטיקער שניידען און ער זאָל זיך נישט ריהרען. זיי האָבען זיך באַלד גענומען צו דער אַרבייט, קודם האָבען זיי מיט געהאַט אַ שוואַרצע פאַרב זעהר אַ שטאַרקע, מיט וועלכע זיי האָבען אָנגעשריבען בייא דעם קראַנקען אויפ'ן בלויסען לייב פון פאָרענט אויף דער ברוסט די ווערטער. „יאַשניע וויעלמאָזני פּאַניע! אַבאָ טאָ פּיעס! אַדויטש טאָ טשעליע"! נאָהך דעם האָבען זיי עס אָנגעשטעלט אויף די פּלייצעס פיל און פיל מיט ביינקעס, ווי פיעל עס האָט נאָר געקאָנט אַרויף. זיי האָבען דעם קראַנקען צו גערעקט אַזוי, אַז מען זאָל נאָר נישט אָנזעהן אַז ער האָט נאָך אויף זיך ביינקעס. עס האָט זיך אויסגעוויזען, אַז דער קראַנקער שלאָפט גאַנץ האַסטיג, און זיי זענען זיך נאָהר פּאַמעלעך און שטילער הייט אַרויסגעגאַנגען אין דער פאָדער שטיב, און האָבען געוויזען די פּריצימע ווי שעהן דער פּריץ שלאָפט שוין. דער פּראָפעסער האָט אָנגעזאָגט אַז מען זאָל די טיר פּאַמיעהלעך און שטיל פערמאַכען, און קיינער זאָל זיך נישט דערוואַגען אַריין צו געהן, כדי מען זאָל דעם קראַנקען נישט איבער=וועקען. בייא דעם האָט דער פּראָפעסער גינעבען די פּריצימע אַ פלעשילע, און האָט געזאָגט אַז פון דעם זאָל כען מאָרגען דעם קראַנקען איינגעבען אַ לעפעל אַלע שעה. און ער האָט מבטיח געווען, אַז דער קראַנקער וועט שוין זיין געזונד. פאַר דעם פלעשעלע האָט זיך דער פּראָפעסער געהייסען בעצאָהלען דרייא רובל. דעם פעלדשער פאַר זיין טרחא אויך דרייא רובל. מען האָט זיי אָרענטליך בעפּרידענט, און זיי זענען באַלד אַוועקגעפאָהרען ווען עס איז שוין געווען גוט פינצטער. זיי האָבען געמאַכט פּלטה מיט זייער קאַרעטאָ נאָהר אויף אַנאַנדערען וועג, בעווייל זיי האָבען מורא געהאַט מען זאָל זיי נישט באַלד נאָכיאָגען. און זיי זענען זיך גאַנץ רוהיג אַהיים געפאָהרען.

נאַכץ פריה אַזוי ווי עס האָט נאָר אָנגעהויבען עפּעס ליכטיג צו ווערען, האָט שוין דער פּריץ אָנגעהויבען צו שפּירען אַיע מאָהל מעהר און מעהר עפּעס אַ גרויסע וועהטאָג אויף די פּלייצעס פון די ביינקעס, וואָס זיי זענען אַזוי לאַנג געשטאַנען. זיי האָבען אָנגעצויגען פיעל בלוט, וועלכעס איז געוואָרען פערגליווערט. און דאָס פלייש איז אינוועניג פערשוואָלען געוואָרען. דעם קראַנקער איז אויסער דעם געווען נאָך אַביסעל צומישט פון דעם שלאָף=

נעטראנק

געטראַנק, און האָט נאָר נישט גידענקט וואָס מיט עם האָט זיך געטוהן. האָט ער גלאַט אָנגעהויבען צו שרייען און צו מריטשען. און האָט אויך אָנגעהויבען ברעכען. עס איז באַלד געוואָרען אַ גרויסער לאַרעם אין גאַנצען הויף. אַלע האָבען זיך אויפגעכאַפּט אין אַריינגעלאָפען. אָבער ווי ערשטוינט זענען זיי געוואָרען. אַז זיי האָבען גיזעהן ווי די פלייצעס זענען פיל מיט ביינקים. זיי האָבען געפּרובט די ביינקעס אַראָב צו רייסען. אָבער עס איז אומעגליך געווען. בקיצור זיי האָבען געמוזט מיט אַ צווענגעל צו ברעכען אויפ'ן לייב די ביינקעס און אַראָבנעמען זיי שטיקלעכווייז. זיי האָבען נישט אַזוי געהך פערשטאַנען וואָס דאָ איז עפּעס גישעהן. אָבער אַז זיי האָבען דערזעהן פאָרענט דעם שוואַרצען אויפשריפט אויפ'ן לייב, דאַן האָבען זיי שוין פערשטאַנען אַז דאָ איז נישט גיוועזען קיין פראָפעסער, נאָר געוויס דער פערפלוכטער זשידעק, דער פאַרשיווע זשידעק פון קאַלב. זיי האָבען אָבער צו דעם קיין שום עצה נישט געהאַט און האָבען געמוזט שווייגען. דער שלאַכטשיץ איז קראַנק געוואָרען אויסגעזייען. פיעל דאָקטוירים זענען צו עם געפאָהרען און עס האָט געדויערט נאָהנט פון אַ האַלב יאָהר, ביז דער שלאַכטשיץ האָט שוין געקאָנט גוט אַרום געהן.

די דריטע נקמה

אַזוי ווי דער געשטיסענער איד איז געוואָהר געוואָרען, אַז דער פּאַן ווערט שוין צוריק געזונד, האָט און עם ווידער אָנגעהויבען צו ברענען דאָס פייער פון נקמה. ער האָט אַזוי געזאָגט. „יאָ אמת טאַקי וועגען דעם שלאָגען האָב איך זיך שוין אין עם נוקם גיוועזען. פאַר דעם קאַלב האָט ער מיר אויך שוין גאַנץ גוט בעצאָהלט. אָבער ווי זענען מיינע לאַנגע געקרויזעלטע פאה'לעך, מיינע ציצית, מיין קאַפּאָטא און מיין היטעל! ווי קאָן איך דאָס עם פערשווייגען!" דער איד האָט צוזאַמען געריפען זיינע צוויי זיהן מיט ביידע איידעמס און האָט זיי פאָרגעלעגט מען זאָל וויטער אויסטראַכטען אַ פּלאַן חאָטש נאָך איינמאָהל זיך נוקם צו זיין אין דעם פּאַן. אָבער זיינע קינדער האָבען נישט געוואָלט שוין מיט האַלטען מיט עם. דאַן האָט זיך דער אַלטער אויף זיי אָנגעבייזערט און האָט געזאָגט. „וואָס מיינט איר, טרוסעס! אַז אָהן אייך וועל איך מיר נישט קאָנען קיין עצה געבען? דאָ וועט איר זעהן אַז איך איינער אַליין וועל כיך נאָך בעסער מיט דעם פּאַן אָברעכענען". דער איד האָט זיך אָנגעגרייט בסוד אַביסעל אַלטע צוריסענע גוישע מלבושים, אַזוי ווי די אַלטע גוישע בעטלערס געהן געקליידערט. די באָרד האָט ער צורעכט געמאַכט מיט אַביסעל גראָהע קאָלטענעס. דעסט גלייכען אויפ'ן קאָפּ האָט ער אָנגעטוהן אַזאַ מאָדנע פּאַריק. פון אַלטע גראָהע לאַנגע קאָלטעניוואַטע האָהר. אויך האָט ער זיך אָנגעגרייט צוויי קוילעס מיט אַ טאָרבע מיט אַלטע שטיקלעך ברויט. אויסער דעם אַלעם האָט ער זיך געשאַפט אַ

פאפיר מיט א חתימה פון א גרויסען מאן, וועלכער בעהט פאר דעם לאסטען קאליקע אז יעדער זאל זיך איבער עם דערבארימען. דאס אלעס האט ער מיט זיך גענומען און איז אוועק געפאהרען ביינאכט און דעם דארף ארײן פון דעם פאן=שמייסער. איידער עס איז נוט טאג געווארען האט זיך דער איד אונטערן דארף דאס אלץ אנגעטוהן. איין פיס האט ער זיך פערבאנ=דעזשירט מיט אלטע שמאטעס אזוי נאך, אז ער איז געווארען אהינטער נעבוינען און קערצער, אז ער האט נאר געקאנט גיין אויף איין פיס מיט דער הילף פון די צוויי קילעס. בקיצור ער האט אויסגעזעהן פונקט ווי די אלטע גוישע בעטלערס. און אזוי נאהך איז ער אריינגעקומען אין דארף אריין. און האט אנגעהויבען צו געהן אין די הייזער ביי די פויערען. ער האט זיך ביי די פויערען אויסגעפרעגט שטילערהייט בסוד, צו דארף נישט עפעס עמיצער פון זיי צו באהעלפען זיך מיט כישוף, אדער עפעס קראנקהייטען צו פארשפרעכען. און האט זיך אוים גינעבען פאר א כשוף=מאכער. אמטייסטענס האט ער זיך אויסגעפרעגט צו די פערד שפרינגען נישט ביינאכט, דארך דעם וואס א טייוועל רייט ארום אויף זיי א גאנצע נאכט, און אין דער פריה גיסט זיך דער שווייס פון דעם פערד פאר מיהדעקייט. ער האט געזאגט אז דאס פערטרייבט ער באלד. מיט אזעלכע שאלות האט ער זיך אזוי ארום=געשלעפט עטליכע טעג איבערן דארף צווישען די פויערען. בקיצור עס איז ארוים א שם אויפ'ן גאנצען דארף, אז דער לאמער בעטלער איז א גרויסער מכשף, און מען האט שוין אנגעהויבען צו דערצעהלען פון עם אותות ומופתים. קיין געלד האט ער ביי קיינעם נישט געוואלט נעמען, מען זאל נישט איבערקלערען אז ער איז א אויסגנייערער. זיין נעמעכץ איז נאר געווען א שטיק ברויט מיט קעהז, א הערענג, א טעפעל מילך. און אזוי נאהך האט זיך דער בעטלער אלע מאהל מעהר צוגעריקט נעהנטער צום הויף פון דעם דארף, ביז ער איז אריינגעקומען אין די היזלעך נעבען הויף ווי די הויפ'עשע קנעכט וואהנען. ער האט ביי די קנעכט אויך אזוי ניבעטעלט, און האט זיך אויסגעפרעגט צו די הויפישע פערד רוהן ביינאכט. אזוי נאך איז ער אריינגעגאנגען אין לאנגע שמיעסען מיט די קנעכט, ביז זיי האבען עם דערצעהלט, וואס זייער פריץ האט שוין צוויי מאהל אזוי געליטען פון א פארשיווע זשידעק, וואס מען ווייסט נאר נישט ווי ער געפינט זיך. דאן האט זיך דער בעטלער שטארק צולאכט און האט אנגעהויבען צו שרייען. „וואס טהוט זיך עפעס אויף דער וועלט! אז פון א פערפליכטען זשידעק, א פארשיווע זשידעק זאל אזוי ליידען אזא עהרליכער פריץ! את נייך! דאס קאן איך נישט צו לאזען. זאגט'ץ דעם פריץ ער זאל זיך זעהן מיט מיר, און איך וועל מיך שוין מיט דעם זשידעק אברעכענען, אז ער וועט שוין וויסען מיט וועמען ער האט אנגעהויבען". די קנעכט האבען די ווערטער איבערגינעבען זייער פריץ, און דער פריץ האט זיי געזאגט, זיי זאלען דעם לאהמען בעטלער אריינפיהרען אין הויף ארײן.

אז דער בעטלער איז געקומען אין הויף ארײן, האט מען עם אריינגערופען

נעהייסען

צום פּריץ; האָט ער געזאָגט אַז ער קאָן גאָלוו אויף איין פּיגעל אויך נישט אַרויף געהן, נאָר מען מוז עס טראָגען, אַלזאָ האָט ער פערלאַנגט דער פּריץ זאָל צו עס אַרויסקוטען, און ער האָט זיך אַנידערגעזעצט אויף דער ערד. ער האָט געזאָגט אַז ער איז אַזוי קאַלעקאָ, אַז ער קאָן נישט, נאָר געהן אויף די קילעס, אָדער זיצען אויף דער ערד. דער פּריץ האָט עס געפרעגט צו ער קאָן כשוף טוהן זיין שונא דעם פערפליכטען זשידעק, דעם פאַרשיווע זשידעק, וועלכער האָט עס שוין צוויי מאָהל אָנגעטוהן גרויסע צרות. האָט דער בעטלער גיענטפערט, אַז פון אַזעלכע זאַכען טויג נישט צו ריידען אַז זייטעגע מענשען זאָלען הערען, עס קאָן נאָך אַמאָהל זיין אין אַ לאַנגע צייט אַרום וועט עמעצער פון זיי וועלען עדות זאָגען אין אַ סאָנד אַז איך בין אַ מכשף, און האָב דעם זשידעק נעקלאָגט. אַלזאָ וויל איך פון דעם ריידען נאָר צווישען פיער אויגען. דער פּריץ האָט געהייסען אַלע זייטיגע מענשען אַוועק געהן. דאַן האָט דער בעטלער געפרעגט דעם פּריץ אויב עס געפינט זיך נישט עפּעס דאָ דעם זשידעקס אַ זאַך. האָט דער פּריץ געזאָגט, אַז עס געפינען זיך ביי עס דעם זשידעקס פּאות מיט זיינס אַהיטעל. דאַן האָט זיך דער בעטלער שטאַרק צולאַכט און האָט געזאָגט. „נו גוט! גאַנץ גוט! אויב איך בעקום נאָר זיינע האָר אין מיין האַנד אַריין, דאַן איז ער שוין איינגעפאַנגען אין מיין האַנד”. דער פּריץ איז געלאָפען און האָט אַרויסגעבראַכט די פּאות מיט דעם היטעל און האָט זיי געגעבען דעם בעטלער. דאַן האָט דער בעטלער געזאָגט מיט אַ שמייכעל. „נו דער פּאַן מעג שוין זיכער זיין, אַז מעהר וועט שוין דער זשידעק נישט מאַכען קיין אָנפאַל. אָבער דאָס זאָל דער פּאַן וויסען, אַז איך קאָן מיך נאָהר זעהן מיט מיינע טאַוואָרישעס ביינאַכט פון זייגער עלף ביז צוועלף, אַלזאָ פערלאַנג איך דער פּאַן זאָל מיר אָבגעבען דאָ אין הויף אַ זייטיג שטיבעל, ווי קיינער דרעהט זיך נישט, איך זאָל מיך קאָנען איינוועניג פערמאַכען, וועל איך מיך זעהן ביינאַכט מיט מיינע חברה לייט, וועט מען שוין אויסאַרבייטען אַ פּלאַן, וואָס מען זאָל מיט דעם פאַרשיווע זשידעק טהון. דער פּאַן האָט זיך זעהר געפרייט. און האָט באַלד עס אָבגעגעבען אַזוי פאַסענדיג שטיבעל. דערביי האָט דער בעטלער געוואָרענט דעם פּאַן, אַז דער עיקר איז, אַז וואָס זיי רעדען זאָל זיין בסוד. וואָרען טאָמער וועט נאָך עמעצער פון דער זאַך געוואָהר ווערען, איז שוין אוממעגליך אַז די זאַך זאָל ווערען גוט אויסגעפיהרט. דער פּריץ האָט עס פאַרזיכערט אַז די זאַך וועט זיין שטאַרק בסוד און איז זיך פון עס אַוועקגעגאַנגען, און דעם בעטלער האָט ער אַליין געלאָזט אין דעם שטיבעל.

באַלד אין דער פריה איז דער פּריץ געקומען צום בעטלער הערען זיין עצה. האָט דער בעטלער צו עס געזאָגט. עס איז דאָ פאַר דעם פּאַן צוויי ברירות. אָדער איך וועל צו עס אַהינשיקען מיינע חברה לייט זאָלען עס דאָרט מכבד זיין מיט אַ גוטע קרענק, אַז ער וועט שוין ליגען און פוילען אין בעט ביז צום טויט. און אויב דער פּאַן וויל, קאָנען מיינע חברה לייט

לײַט דעם זשידעק אַרויסהאָפּען בײַנאַכט פון בעט שלאָפענדיג, און עס אַהער ברענגען לעבעדיגערהייט פאַר אונז, און דאָ וועט דער פּאַן קאָנען עס נעמען אין גיפעננעניש ערגעץ אין אַ קעלער אַרײַן, און דער פּאַן וועט קאָנען מאַכען מיט עס וואָס ער וועט וועלען. דער פּאַן האָט באַלד אויסגעשריגען מיט גרויס פרייד, אַז דער צווייטער פּלאַן גיפעלט עס בעסער, און האָט אָנגעהויבען קריטשען מיט די ציין פאַר כעס און האָט געזאָגט. „אַצינד וועל איך שוין וויסען וואָס צו טוהן מיט דעם פערפלוכטען זשידעק, מיט דעם פאַרשיווע זשידעק! מען וועט עס בינדען ווי אַ שעפּס און אַלע טאָג וועל איך פון עס אָבשנײַדען אַ שטיק פלייש, און וועל אַרײַנרופען צו עס מײַן הונד „קראַצעק", און וועל עס געבען אויפצופרעסען דאָס שטיק פלייש. דער זשידעק זאָל אַליין זעהן ווי מײַן „קראַצעק" וועט פרעסען זײַן פליישׂ. אַזוי וועל איך מיך מיט עס זיך אָבשפּילען ביז ער וועט פּיינגערען". דער בעטלער האָט געזאָגט. גאַנץ גוט, געוויס איז דער צווייטער פּלאַן בעסער און געשמאַקער. אָבער בײַ דעם צווייטען פּלאַן וועלען מיר האָבען אַ שטיקעל אַרבייט. וואָרען די טײַוולנים מײַנע זענען נאָר בכח שלעכטעס צו טוהן, אַזוי ווי איך וועל אויף זיי באַפעהלען, נאָר אויף אַ שטרעקע פון צעהן מײַל אויף צעהן מײַל. און די גרענעץ פון זייערע צעהן מײַל לאָזט זיך אויס אונטער אַ הויכע בריק ווײַט פון דעם דאָרף אַ מײַל וועגס. איז אַלזאָ אַזוי, אַז זיי וועלען קאָנען ברענגען דעם זשידעק און אַנידער שטעלען עס אונטער יענער בריק. און דאָס קאָן געשאַכט ווערען אין דער שעה פון זייגער עלף ביז צוועלף בײַנאַכט. וואָרען זייגער צוועלף, אַזוי ווי די העכער הויבען אָהן קרייהען, פערלירען זיי זייער קראַפט, און זיי ווערען באַלד פערשווינדען. אין דער בעשטימטער שעה וועל איך זעלבסט מוזען זײַן דאָרט אונטער דער בריק. אָבער אַזוי ווי איך בין אַ צובראָכענע קאַליקאָ, און קאָן מיך קוים ריקען פּאַמעהלעך אויף די צוויי קילעס, בין איך דאָך אַליין נישט בכח איך זאָל קאָנען מיר אַ עצה טוהן מיט דעם זשידעק. מיט צו נעמען עמעצען קאָן איך נישט, בעווײַל עס טויג נאָר נישט אַז עס זאָל נאָך עמעצער וויסען פון דעם סוד. אַלזאָ איז קיין עצה נישט דאָ, נאָר אַז מיר בײַדע זאָלען בײַנאַכט פאָהרען אויף יענעם אָרט, נאָר בסוד עס זאָל קיינער נישט וויסען. אָבער אַזוי איז נאָך אויך דאָ אַ פעהלער. אַז די טײַוולנים וועלען זעהן מיט מיר אַ פרעמדען מענש, האָבען זיי שוין אַ ברירה מיך נישט צו פאָלגען ביז דער פּאַן זאָל אויך זיי פערקויפען די נשמה, אַזוי ווי איך האָב זיי פערקויפט מײַן נשמה. אַלזאָ וועט דער פּאַן זיך מוזען דאָרט ערגיץ בעהאַלטען אויף דער שעה, און נאָר שטיל שווײַגען ביז די העכער וועלען אָנהויבען קרייען. מיר מוזען אָבער דאָס אויך איבער קלערען. אפשר וועט דער פּאַן אַליין נישט קאָנען זיך קיין עצה טוהן מיט דעם זשידעק און ער וועט שרײַען און לאַרמען, קאָן נאָך עמעצער דער־הערען. און דאָס טויג פאַר אונז בײַדע נישט. אַלזאָ איז מײַן עצה אַז הײַנט בײַטאָג זאָל דער פּאַן אָנגרייטען אַ לאַנגען קאַסטען פון

ברעטער, אזוי ווי א טרומנע פאר א טויטען. דער קאַסטען זאָל זיין מיט עטליכע לעכער. און אויך מיט א קייטעל, עס זאָל זיין גרינג צו פערשליסען עס. און ביינאַכט אַרום זייגער צעהן וועלען מיר ביידע בסוד אַרויספאָהרען אויף דעם בעשטימטען אָרט מיט'ן קאַסטען. דעם קאַסטען וועט דער פאַן באַלד אַראָבנעמען פון דער פיהר אויף דער ערד. אַ שטריק וועט מען אויך מיטנעמען, וועלכען איך וועל נעמען צו מיר. דער פאַן וועט זיך ערגעץ בעהאַלטען און איך וועל אַרינטער קריכען אונטער דער בריק, און וועל רופען מיינע חברה ליים, זיי זאָלען דעם זשידעק אַרויס חאַפּען פון ביים, און עס דאָ פאַר מיר אָבשטעלען. דער זשידעק וועט זיין זעהר איבערגעשראָקען, און זועט אפילו נישט קאָנען אזוי געהך קיין נישרייע טוהן. דאַן וועלען מיינע חברה לייט עס צו האַלטען, און איך וועל עם בינדען ווי א שעפּס. ער וועט אזוי ליגען פאר מיר ביז די הענער וועלען אָנהויבען קרייען. און מיינע לייט וועלען פערשווינדען ווערען, דאַן וועל איך אפּערקריכען און וועל שרייען אויפ'ן פאַן, זאָל שוין דער פאַן נאָר נישט קיין מורא האָבען נאָר באַלד צו קומען און שלעפען דעם זשידעק צום קאַסטען, אַריינלעגען עס דאָרט און פערשליסען. נאָהך דעם וועט שוין קאָנען דער פאַן פּאַמעלעך עס אַרויפלעגען אויף די פיהר. און מען וועט זיך אַהיימפאָהרען. דאָ ווייטער אין דעם הויף, וועט ביינאַכט דער פאַן אַליין פּאַמעלעך אַריינשלעפען דעם קאַסטען ערגיץ אין א קעלער אַריין. אָבער זאָל נאָר דער פאַן נידענקען אַז דאָס אַלס זאָל זיין שטאַרק בסוד. דעם פריץ איז די עצה זעהר גוט געפאַלען, און האָט געזאָגט צום מכשף. אַצינד זעה איך, אַז אויסער וואָס דו ביזט א מכשף, ביזט דו נאָך אויך א גרויסער קליגער.

דער פריץ האָט ביטאָג אַלס פאָרברייטינט. ביינאַכט האָט ער איינגעשפּאַנט צוויי גוטע פערד אין א פיהר. דעם קאַסטען מיט א שטריק האָט מען אויפגעלעגט. און זייגער צעהן ביינאַכט האָט דער פריץ מיט זיינע אַלע קרעפטען אַרויפגעיעגט דעם בעטלער אויף די פיהר, אַלץ בסוד קיינער האָט נישט געזעהן און זיי זענען אַוועקגעפאָהרען צו דער בריק. די פיהר האָבען זיי אָבגעשטעלט א שטיקעל פאַר די בריק. דער פריץ האָט דעם בעטלער צוריק אַראָב געטראָגען פון דער פיהר, דעם קאַסטען האָט אויך דער פריץ אַראָב גענומען און האָט עס אַנידער געלענט נעבען די פיהר. נאָהך דעם האָבען זיי אָנגעהויבען צו זוכען עפּעס א גוט אָרט ווי דער פריץ זאָל זיך בעהאַלטען. עס איז אָבער דאָרט נישט געווען קיין באַהעלטעניש, האָט דער בעטלער געזאָגט צום פריץ. מיר קאָנען שוין לאַנג נישט באַלוסיטשען, וואָרען זייגער עלף מיז איך דאָך שוין זיין אונטער די בריק. אָבער מיר זענען דאָך פערנאַרט וואָס מיר זוכען א באַהעלטעניש, וואָרען דאָס בעסטע באַהעלטעניש קאָן זיין אין דעם קאַסטען, לאָז דער פאַן נישט באַלוסיטשען נאָר שוין אַריינלעגען זיך אין קאַסטען און ליגען שטיל און רוהיג די גאַנצע שעה. ביז איך

וועל אַרויסקוּמען און געבען אַ געשריי אויפ'ן פּאַן, דאַן זאָל דער פּאַן באַלד אַרויס קריכען פון קאַסטען. דער פּריץ האָט זיך באַלד אַרײַנגעלעגט אין קאַסטען. ביי דעם קאַסטען איז געווען אָנגעקלאַפּט אַ קייטעל מיט אַ סקאָבעל אָנצוזהענגען אַ שלאָס. דער בעטלער האָט זיך אָבער געהאַט אָנגעגרייט אַ לענגעכדיג שטיקעל אײַזען. און אַזוי ווי דער פּריץ האָט זיך נאָר אַרײַנגעלעגט אין קאַסטען האָט דער בעטלער באַלד געשווינד פאַרלעגט די קייטעל אויפ'ן סקאָבעל און האָט פאַרשטעקט פעסט מיט דעם שטיקעל אײַזען. נאָהך דעם האָט באַלד דער בעטלער אַראָבגעוואָרפען פון זיך די בעטלערישע מלבושים, דעם קאָרצען פּיס האָט ער אויסגעצוינען און האָט זיך גענומען צו דער אַרבייט. ער האָט אָנגעהויבען דעם קאַסטען צו קאָלערען אינטער די בריק אַרונטער. דער פּריץ האָט נאָר נישט פערשטאַנען ווער דאָס טהוט עס. און אַז ער האָט אָנגעהויבען שרײַען, האָט עם דער איד עטליכע מאָהל גיענטפערט. "יאַשניע וויעלמאָזני פּאַניע! אַבאָ טאָ פּיעס! אַדיטש טאָ טשעל"ע!" דער פּריץ האָט שוין פערשטאַנען אַז זײַן קלאָג איז פערטיג. האָט ער זיך אָנגעהויבען צו בעהטען, דער איד זאָל עם חאָטש נישט הרג'ענען. האָט דער איד עם גיענטפערט. אמת איך האָב גירעכענט דיך דאָ צו פאַברענגען מיט'ן קאַסטען. אָבער ווײַל דו בעהטסט דיך ביי מיר שענק איך דיר דאָס לעבען, און דו וועסט דאָ אַזוי לאַנג ליגען ביז מען וועט דיך געפונען. דער איד האָט אַרויפגעוואָרפען די אַלע בעטלערישע זאַכען אויף דעם קאַסטען, מען זאָל נישט אַזוי שטאַרק הערען זײַן שרײַען, נאָר וואָס ער האָט אויפ'ן געלאָזט די לעבער, כדי ער זאָל נישט דערשטיקט ווערען. דער נאָך איז ער זיך אויפגעזעסען אויף די פיהר און האָט געמאַכט פּלטה ערגיץ אין אַ ווײַטע שטאָדט, ווי ער האָט געוויסט אַז דאָרט איז יעריד. דעם פערד און וואָגען האָט ער דאָרט פערקויפט פאַר צוויי הונדערט רובל און איז זיך אַהיים געפאָהרען. אין הויף ביי דעם פּריץ איז געוואָרען אַ גרויסער לאַרעם, אַז מען האָט גיזעהן אַז דער פּריץ מיט'ן בעטלער זעגען פּלוצלינג פערשווינדען געוואָרען. זיי האָבען באַלד פערשטאַנען אַז דאָס איז נישט קיין פּשוט'ע זאַך. מען האָט באַלד אַרויסגעשיקט פיעל מענשען זיכען זיי. נאָהך צוויי טעג זיכען איז דער קאַסטען געפונען געוואָרען אונטער די בריק. מען האָט דעם פּריץ פון דאָרט אַרויסגעשלעפּט האַלב טויט, און ער איז ווײַטער אָבגילעגען קראַנק אַ לאַנגע צײַט, ווען ער איז געזונד געוואָרען, האָט ער מורא געהאַט מיט אַ פרעמדען מענש צו ריידען, טאָמער איז דאָס ווײַטער דער זשידעק. און האָט געטיזט אַלס פערקויפען און איז ענטלאָפען קיין אויס-לאַנד.

אַז דער שפּאָלער זיידע האָט אויסגעלאָזט די מעשה. האָט ער געזאָגט צו די ריכטער. נו אַצינד האָט איר שוין גיהערט וואָס אַ איד קען אויסטראַכטען כדי זיך נוקם צו זײַן אין זײַן שונא. און אָט דאָ ביי

דעם

דעם משפט איז אונז אויך פארגעקומען די זעלבע סצענא. אז אזוי ווי מיר האבען נישט קיין פעסטע פאקטען, אז די גאנצע מעשה מיט די צעהן טויזענד רענדלעך איז אמת, איז פיעל גלייבער ווארשיינליך, אז דער מסור, וואס אין עם ברענט א פייער פון נקמה, האט זעלבסט אויסגעטראכט דעם בלבול.

נאהך דעם האט ווייטער דער שפאלער זיידע אזוי געזאגט. אצינד וועל איך אנהייבען ריידען אויפ'ן צווייטען אופן. אפילו מען זאל טאקי אננעמען אז די מעשה איז אמת אזוי ווי דער מסור זאגט. אבער וואס פאר א טענה האט דא די רומענישע רעגירונג צו דעם געלד, זי זאל דאס רעכענען פאר א געפונענעם אוצר אין איהר לאנד? צו בעוויזל דער מענדילע=א' איז פונקט געווען דאלמאלס אין דער פוסטקא, ווען דער גנב האט דארט בעהאלטען די גנבה, און דער מענדילע=א' האט באלד אין דער רגע אוועק געגנב'עט די גנבה פון גנב, זאל דאס שוין גירעכענט ווערען פאר א בעהאלטענעם אוצר אהן א בעל הבית? ווי קאן מען דאס אזוי זאגען. דאס הייסט דאך נאר, אז א גנב האט געגנב'עט א גנבה, איז געקומען א צווייטער און האט פון עם די גנבה אוועקגעחאפט, אדער אוועק געגנב'עט, נו וואס פאר א מחותן איז די רעגירונג דער צו? קאן מען דען זאגען אז די רומענישע רעגירונג האט ארויסגינעבען אזוי געזעץ. אז אויב א צווייטער גנב חאפט אוועק אדער גנב'עט אוועק א גנבה פון ערשטען גנב, זאל ער דאס מיזען אוועק געבען דער רעגירונג? אדרבא! זאל דער פראקוראר ווייזען דעם רומענישען קאדעקס, אז דארט שטעהט אזוי. אלזא קומט אוים ערליך, אז די רומענישע רעגירונג האט נישט קיין שום צוטריט צו דעם מענש זי זאל עם בעשולדיגען ווארען אפילו אויב מען זאל יא בעשולדיגען דעם מענש אין דער שולד פון א גנבה, קאן אבער נישט די רומענישע רעגירונג זיין דער בעשולדי=גער, בעוויזל דער בעל הבית פון די גנבה איז דאך נאר א שווערישער גענעראל, נישט קיין רומענישער אונטערטהאן. און איך בעהט אייך, ערליבער ריכטער, בעטראכט גוט די זאך, וועט איהר זעהן אז איך האב רעכט. און איך בין זיכער אז איהר וועט דעם מענדילע=א' באלד בעפרייען פון דעם משפט.

אזוי ווי דער שפאלער זיידע האט געענדיגט די רעדע האבען באלד די דריי פערשטעלטע ריכטער אויסגעשריגען, אז מענדילע=א' איז גירעכט, און ער ווערט באלד בעפרייט פון דעם משפט. צווישען די פערשטעלטע איז געווארען א שמחה. דעם אינגעריסטען פראקוראר האבען זיי געהייסען באלד אבוואשען זיך. דערנאך איז דער שפאלער זיידע געגאנגען צום טיש, עסען סעודת פורים. בייגאכט איז אנגעקומען א דעפעשא פון קעשינוב אז מענדילע=א' האט געוואונען דאס משפט. מענדילע=א' זעלבסט איז באלד געפאהרען קיין שפאלי. ווען ער איז אריינגעקומען אין בית המדרש, איז געווארען א שמחה צווישען די חסידים. זיי האבען

עם באלד אנגעהויבען אויס צו פרעגען ווי אזוי איז עפעס צו נעגאנגען. האט ער זיי דערצעהלט אז ער האט געהאט זעהר א קליינען ארוואקאט, וועלכער האט געזאגט פאר די ריכטער זעהר א שעהנע רעהדע, און האט זיי דערצעהלט זעהר א שעהנע מעשה, אז אלע האבען געלאכט. מענדילע-א' האט זיי געמוזט דערצעהלען די שעהנע מעשה. דאן האבען זיך אלע חסידים זעהר פערוואונדערט, אז זיי האבען געהערט פון מענדילע-א' די זעלבע מעשה ווארט ביי ווארט, אזוי ווי דער שפאלער זיידע האט דערצעהלט, און ווען מענדילע-א' איז אריינגעקומען צום שפאלער צדיק. איז געוועזען די ערשטע שאלה די ווערטער. נו מענדילע. ווי איז דיר עפעס געפאלען דער מליץ וואס איך האב דיר געשיקט? האט מענדילע גיענטפערט. זעהר א וואהלער מליץ. ער האט געמאכט פריילעך דעם גאנצען סאנד, און איך בין ב"ה ארוים ריין. האט דער שפאלער זיידע צו עם געזאגט. זאלסט וויסען, אז דער מליץ איז געוועזען א מלאך פון הימעל, וועלכער איז בעשאפען געווארען פון די אכט הונדערט רובל צדקה וואס דו האסט מיר גיגעבען, חתונה צו מאכען דריי יתומים. און אויב דו וועסט זוכה זיין וועסט דו איבער הונדערט און צוואנציג יאהר ווידער זעהן דעם זעלבען מליץ יושר אויף יענער וועלט, ווען דו וועסט דארפען אבגעבען דין וחשבון אויף דיינע מעשים. ביי דער סעודה האבען חסידים איבערגיפרעגט דעם שפאלער צדיק וואס דער ענין פון די שעהנע מעשה איז. האט ער זיי גיענטפערט אז און דער מעשה שטעקט גרויסע סודות, דאס קאלב בעווייזט אויפ'ן חטא פון עגל. דער פריץ וואס האט געשמיסען דעם איד בעווייזט אויף מלחמת עמלק. די דריי נקמות בעווייזען אויף די דריי נקמות, וואס שאול המלך און דוד המלך און מרדכי הצדיק האבען זיך נוקם געוועזען אין עמלק'ן. און די פיערטע נקמה וועט זיין ווען דער הייליגער משיח וועט קומען במהרה בימינו אמן.